

TARIMSAL EKONOMİ VE POLİTİKA GELİŞTİRME ENSTİTÜSÜ
TEPGE

Durum ve Tahmin

FINDIK

2011/2012

Hazırlayan

Dr. Gonca GÜL YAVUZ
Yük. Zir. Müh. Kübra POLAT

e-posta:

ggulyavuz@hotmail.com

tasdemir5885@gmail.com

TEPGE YAYIN NO: 198

ISBN: 978-975-407-338-6

ISSN: 1306-0260

Durum ve Tahmin Raporları, ait olduğu ürünün piyasasında yer alan kamu ve özel sektör kuruluşları ile ilgili meslek örgütleri ve STK'lardan oluşan "Ürün Danışma Kurulu" ndan görüş alınarak hazırlanmaktadır.

Fındık Durum ve Tahmin 2011/2012 Raporu Danışma Kurulu

Giresun Ticaret Borsası
İhracat Genel Müdürlüğü
Karadeniz İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği
Toprak Mahsulleri Ofisi
Türkiye İstatistik Kurumu

Rapora katkılarından dolayı Danışma Kurulu üyelerine teşekkür ederiz.

İletişim:

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Kampüsü
1 Nolu Giriş (Eski APK Binası)
Eskişehir Yolu 9. km.
Lodumlu / ANKARA

Telefon: 0. 312. 287 58 33

Faks: 0. 312. 287 54 58

© TEPGE. Her Hakkı Saklıdır.

TEPGE'nin izni olmaksızın basılamaz, çoğaltılamaz ve dağıtılamaz.

Kaynak gösterilmek suretiyle alıntı yapılabilir.

Yayın içerisindeki her türlü yorum ve değerlendirmeler yazara aittir ve

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'nın ve TEPGE'nin görüşlerini yansıtmaz.

ÖNSÖZ

Tarımsal Ekonomi Araştırma ve Politika Geliştirme Enstitüsü (TEPGE) tarafından hazırlanan “Durum ve Tahmin Raporları” gerçekleştirilen diğer bütün çalışmalara temel teşkil edecek bilgi ve veri tabanı oluşturulmasını sağlayarak, sektördeki gelişmeleri yakından izleyecek ilgili kişi, grup ve kuruluşları gelişmelerden haberdar edip bilgilendirmektedir.

Bu raporda yer alan “Durum”, bir önceki yıla ait üretim, kullanım (tüketim), ihracat, ithalat ve stokları, “Tahmin”, içinde bulunulan yıla ait gerçekleşen fakat tam netleşmeyen gelişmeleri “Öngörü” ise bir sonraki yıla ait muhtemel gelişmeleri belirtmektedir. Ayrıca raporda Türkiye’deki gelişmelerin yanı sıra dünyadaki gelişmeler de dikkate alındığı için söz konusu ürün ile ilgili dünyadaki durum da değerlendirilmektedir.

Fındık sağlıklı beslenmede, öz kaynakların değerlendirilmesinde, istihdam yaratmada, diğer sanayi dallarına hammadde temin etmede ve yüksek katma değeriyle tarım ekonomisi için ciddi bir öneme sahiptir. Bu nedenle Türkiye’de Fındık üretim dallarında faaliyet gösteren ilgililer, istatistik verilerden başlayan yapısal ve ekonomik konuları içeren çok yönlü ve kararlı politikalar üretmek görevini üstlenmelidir. “Fındık Durum ve Tahmin Raporu” ile üreticiler, ilgili kurum ve kuruluşlar, birlikler, sanayiciler, tüccarlar, üniversiteler ve konuyla ilgilenen tüm kesimlerin bilgileri dahilinde, ortak ve güvenilir bir bilgi kaynağı olma özelliğine sahip olarak hazırlanarak ve konu ile ilgili temel politikalar oluşturulması aşamasında önemli katkılar sağlanacağı düşünülmektedir.

Mine HASDEMİR

Enstitü Müdür V.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
<i>DÜNYADA DURUM: 2009/2010</i>	1
Dünya Fındık Üretimi	1
Dünya Fındık Ticareti.....	6
Dünya Fındık Fiyatları.....	9
<i>DÜNYADA TAHMİN VE ÖNGÖRÜ:2010/2011-2011/2012</i>	10
<i>TÜRKİYE'DE DURUM: 2009/2010</i>	11
Türkiye Fındık Üretimi	12
Türkiye Fındık Dış Ticareti	15
Türkiye Fındık Fiyatları	16
<i>TÜRKİYE'DE TAHMİN VE ÖNGÖRÜ:2010/2011-2011/2012</i>	19
<i>TÜRKİYE FINDIK POLİTİKASI</i>	20
<i>KAYNAKLAR</i>	21
<i>EK TABLOLAR</i>	22

TABLULAR

Tablo 1. Dünya Fındık Arzı ve Kullanımı	3
Tablo 2. Türkiye Fındık Arzı ve Kullanımı	13

EK TABLULAR

Ek Tablo 1. Dünya Fındık Ekim Alanları	22
Ek Tablo 2. Dünya Fındık Üretimi	23
Ek Tablo 3. Dünya Fındık Verimi	23
Ek Tablo 4. Önemli Fındık Üreticisi Ülkelerin Arz-Talep Denge Tabloları	24
Ek Tablo 5. Avrupa İç Fındık Fiyatları	25
Ek Tablo 6. Türkiye’de Fındık Ağaç Sayısı, Toplu Meyveliklerin Alanı ve Üretimi	25
Ek Tablo 7. Türkiye’de Bölgelere Göre Fındık Üretimi, Toplu Meyveliklerin Alanı ve Üretim Payı	26
Ek Tablo 8. Türkiye’de İllere Göre Fındık Üretimi, Toplu Meyveliklerin Alanı ve Üretim Payı	27
Ek Tablo 9. Türkiye’nin Kabuklu Fındık İhracat Miktarı ve Değeri	28
Ek Tablo 10. Türkiye’nin Kabuksuz Fındık İhracat Miktarı ve Değeri	29
Ek Tablo 11. Türkiye’nin Kabuksuz Fındık İthalat Miktarı ve Değeri	30
Ek Tablo 12. Türkiye’nin Ülkelere Göre Kabuksuz Fındık İhracat Miktarı ve Değeri	31
Ek Tablo 13. Türkiye’nin Ülkelere Göre Kabuksuz Fındık İthalat Miktarı ve Değeri	32
Ek Tablo 14. Türkiye’nin Ülkelere Göre Kabuklu Fındık İhracat Miktarı ve Değeri	33
Ek Tablo 15. Türkiye’de Fındık Üretici, Tüketici ve Borsa Fiyatları	34
Ek Tablo 16. Türkiye’de ihracat sezonu itibariyle İhraç Fiyatları	34
Ek Tablo 17. Türkiye’de İllere Göre Kabuklu Fındık ÇEF Fiyatları	35

ŞEKİLLER

Şekil 1. Dünya Fındık Alanlarının Ükelere Göre Dağılımı	2
Şekil 2. Dünyada Fındık Üretimi	4
Şekil 3. Dünya Fındık üretimi, ithalatı ve Arzı	5
Şekil 4. Dünya Fındık Tüketimi	5
Şekil 5. Dünya Fındık Tüketimi, İhracatı ve Kullanımı	6
Şekil 6. Dünya Fındık Dış Ticaret hacmi	7
Şekil 7. Dünya Fındık İhracatı	8
Şekil 8. Dünya Fındık İthalatı	9
Şekil 9. Avrupa Piyasalarında İç Fındık Fiyatları.....	9
Şekil 10. Türkiye’de Fındık Üretim Bölgeleri	10
Şekil 11. Türkiye’de Fındık Alanlarının Bölgelere Göre Dağılımı	12
Şekil 12. Türkiye’de Fındık Alanlarının İllere Göre Dağılımı	13
Şekil 13. Türkiye’de Fındık Üretiminin Bölgelere Göre Dağılımı	14
Şekil 14. Türkiye’de Fındık Üretiminin illere Göre Dağılımı	14
Şekil 15. Türkiye Fındık İhracatının Ükelere Göre Dağılımı	16
Şekil 16. Türkiye'de Fındık Fiyatları	17
Şekil 17. Türkiye'nin İhracat Sezonu İtibariyle İhraç Fiyatları	17

ÖZET

Durum: 2009/2010

- ✚ Dünya fındık üretimi 650 bin ton, arzı ise 1,5 milyon ton,
- ✚ Dünya fındık tüketimi 705 bin ton,
- ✚ Dünya fındık ticaret hacmi yaklaşık olarak 760 bin ton,
- ✚ Dünya fındık stok kullanım oranı %28,
- ✚ Türkiye fındık üretimi 500 bin ton,
- ✚ Türkiye fındık dış ticaret hacmi yaklaşık olarak 220 bin ton ve ihracat değeri 1,38 milyar \$,
- ✚ Türkiye fındık stok kullanım oranı %30,1 olarak gerçekleşmiştir.

Tahmin: 2010/2011

- ✚ Dünya fındık üretiminin 726 bin ton, arzının ise 1,6 milyon ton,
- ✚ Dünya fındık tüketiminin 769 bin ton,
- ✚ Dünya fındık ticaret hacminin yaklaşık olarak 837 bin ton,
- ✚ Dünya fındık stok kullanım oranının %23,
- ✚ Türkiye fındık üretiminin 600 bin ton,
- ✚ Türkiye fındık dış ticaret hacminin yaklaşık olarak 280 bin ton ve ihracat değerinin 1,78 milyar \$,
- ✚ Türkiye fındık stok kullanım oranının ise %17,6 olduğu tahmin edilmektedir.

Öngörü: 2011/2012

- ✚ Dünya fındık üretiminin 617 bin ton, arzının ise 1,4 milyon ton,
- ✚ Dünya fındık tüketiminin 783 bin ton,
- ✚ Dünya fındık ticaret hacminin yaklaşık olarak 730 bin ton,
- ✚ Dünya fındık stok kullanım oranının %12,
- ✚ Türkiye fındık üretiminin 440 bin ton,
- ✚ Türkiye fındık dış ticaret hacminin yaklaşık olarak 212 bin ton,
- ✚ Türkiye fındık stok kullanım oranının ise %15,5 olacağı öngörülmektedir.

DÜNYADA DURUM: 2009/2010

2008/2009 döneminde 978 bin ton olan toplam fındık üretimi bir sonraki dönem %34 oranında azalarak 650 bin tona gerilemiştir. Buna bağlı olarak 2009/2010 döneminde dünya fındık arzı bir önceki döneme oranla %9 azalarak 1,5 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. Dünya fındık ticaret hacmi 765 bin tona ulaşırken ihracat yaklaşık olarak 409 bin ton ve ithalatta 356 bin ton olarak gerçekleşmiştir. Tüketim ise aynı dönemde 2008/2009 dönemine oranla yaklaşık olarak %7 gerileyerek 697 bin ton olmuştur.

Fındık, Fagales takımının Betulaceae familyasının Coryleae alt familyasının, Corylus cinsine girer. Meyvecilik bakımından önemli olan ve ekonomik olarak kültürü yapılan türler, Corylus Avellane L. (Adi fındık) , Corylus Colurna L. (Türk fındığı) ve Corylus Maxima Mill. (Lambert fındığı)'dir. Ayrıca günümüzde çeşitli türlerin melezleri de oldukça önem kazanmaktadır.

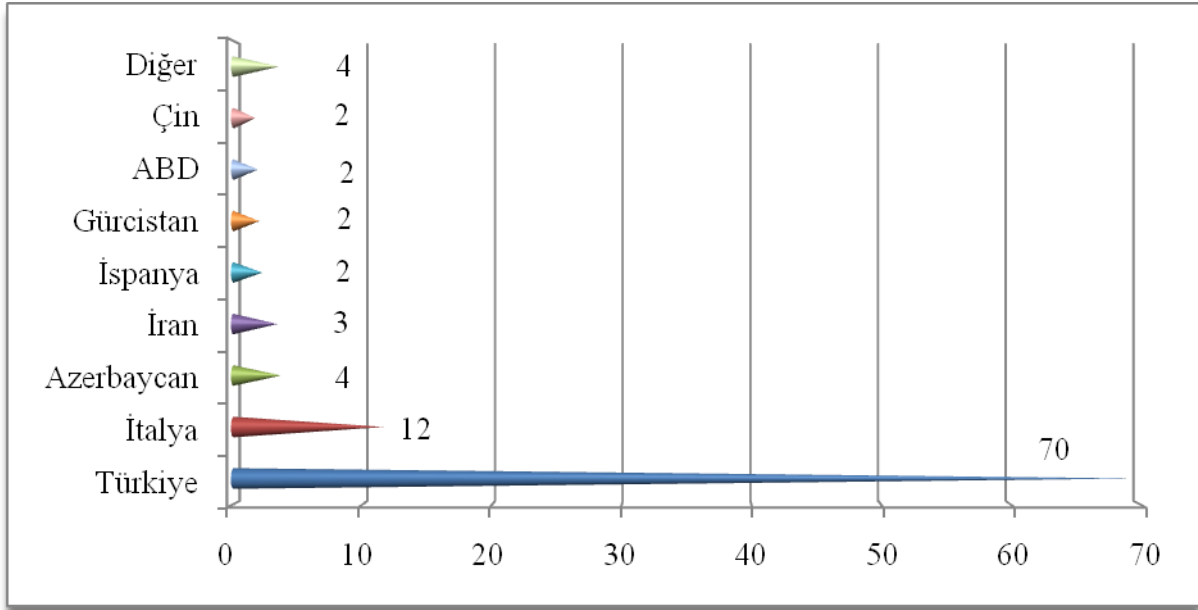
İnsan beslenmesinde önemli bir yeri olan fındık çeşitli şekillerde tüketilmekle beraber iç fındığın %80'i çikolata sanayinde (kıyılmış, dilinmiş, öğütülmüş olarak) bisküvi, şekerleme, tatlı, pasta ve dondurma yapımında kullanılırken, iç piyasada ve ihracatta değerlendirilemeyen fındıklar ise yağlık olarak kullanılmaktadır. Bununla birlikte, yağ çıkarılması ile ortaya çıkan küspe, yüksek oranda protein içermesi nedeniyle (%38–45) hayvan yemi olarak yem sanayinde değerlendirilmektedir. Ayrıca, fındikkabuğu çeşitli sanayi kollarında (sunta, yer muşambaları, plastik, boya, parlatma yağı vs.) hammadde olarak kullanılırken, fındık yaprağı ise tabii gübre olarak fındık bahçelerine veya diğer tarım alanlarına geri dönmektedir.

Fındık iyi bir vitamin ve mineral kaynağıdır. 100 gram iç fındıkta 0,69 mg B vitamini, 31,4 mg E vitamini ve ayrıca az miktarda A ve C vitaminleri bulunurken, 5,8 mg Demir, 160,0 mg Kalsiyum, 2,2 mg Çinko, 655,3 mg Potasyum, 2,1 mg Sodyum, 161,2 mg Magnezyum, 1,3 mg Bakır ve 5,1 mg Manganez bulunur. Zengin bir besin maddesi olan fındığın 100 gramı 725 kalori sağlamaktadır. Fındık bu özellikleri nedeniyle beden ve zihin yorgunluğunu giderici, enerji verici, kalp ve damar sağlığını koruyucu özellikle sahip bir üründür.

Dünya Fındık Üretimi

Dünyada bademden sonra en yaygın yetiştiriciliği yapılan sert kabuklu meyve olan fındığın yabani çeşitleri, kuzey yarım kürenin ılıman iklim kuşağındaki her bölgede yetiştirilebilmesine rağmen, kültür çeşitleri başta Türkiye olmak üzere İtalya, Azerbaycan, ABD, İspanya, Almanya, Çin, İran, İspanya, Fransa, Yunanistan, Rusya Federasyonu, Kırgızistan, Portekiz, Beyaz Rusya, Moldova Cumhuriyeti, Tacikistan, Gürcistan, Ukrayna, Tunus, Macaristan, Kıbrıs ve Kamerun'da yetiştirilmektedir.

2009 yılı FAO rakamlarına göre dünyada 602 bin ha alanda fındık yetiştirilmektedir. Türkiye tek başına dünya fındık alanlarının yaklaşık olarak %70'ine sahiptir. Türkiye'yi %12 payla İtalya izlerken, %4 pay ile Azerbaycan üçüncü sırada yer almaktadır. Bu ülkelerle birlikte İspanya, İran, Gürcistan, Çin ve ABD'de bulunan fındık alanları dünya toplam fındık alanlarının yaklaşık olarak %97'sini oluşturmaktadır. Aralarında Fransa, Rusya, Özbekistan, Kırgızistan, Hırvatistan, Macaristan, Ukrayna, Romanya ve Danimarka gibi ülkelerinde bulunduğu 21 ülke ise sahip oldukları toplam 20 bin ha fındık alanı ile dünya fındık alanlarından aldıkları %3 payla diğer ülkeleri oluşturmaktadır (Şekil 1).

Şekil 1. Dünya Fındık Alanlarının Ülkelere Göre Dağılımı (% , 2009)

Kaynak: FAO

Dünya fındık üretimi incelendiğinde Türkiye'nin dünya fındık üretiminden aldığı ortalama %72 pay ile ilk sırada yer aldığı görülmektedir. İtalya ise dünyanın ikinci büyük fındık üreticisidir. Nitekim AB fındık üretiminin büyük çoğunluğu İtalya tarafından sağlanmaktadır. İtalya'da yaklaşık olarak 100 bin ha alanda ortalama 100 bin ton/yıl üretim yapılmaktadır. Fındık üretimi kuzeyde Piedmont bölgesinde, merkezde Viterbo ve Sicilya bölgesinde ve güneyde Avellino'da yaygındır. Üreticiler fındık yetiştiriciliğinde sulama, gübreleme, ilaçlama ve mekanizasyon gibi üretim tekniklerini hızla geliştirerek verimliliği artırmışlardır. Böylelikle dünya piyasalarındaki rekabet gücü korunmaktadır. İtalya da kabuk rengi güzel ve gösterişli iri çeşitte çerezlik fındık üretimi yapılmaktadır.

ABD yaklaşık olarak 12 bin ha alanda ortalama 35 bin ton/yıl üretimi ile İtalya'dan sonra dünyanın üçüncü büyük fındık üreticisidir. Dünya fındık üretiminden ortalama olarak %3 pay alan ABD'de fındık alanları Oregon ve Washington'da bulunmakta olup Oregon Willamette bölgesinde yoğunlaşmıştır. Nitekim bu bölge ABD fındık üretiminin %99'unu karşılamaktadır. Bu bölgede tarımı yapılan fındığın yaklaşık %77'si Barcelona, geriye kalanlar ise Ennis ve Casina çeşitleri ile küçük bir alanda ABD'de geliştirilen Willamette çeşitleridir. ABD'de bölge şartlarına uygun, soğuğa ve hastalıklara karşı dayanıklı fındık çeşitleri geliştirilmiş olup verimlilik artırılmıştır ve bu çalışmalar günümüzde halen sürdürülmektedir. Buna bağlı olarak da ABD geniş fındık alanları olmamasına karşın dünya üretiminde ilk üç ülke arasında yer almaktadır. Ayrıca Türkiye ve Avrupa'da elle yapılan fındık hasadına karşın ABD'de gerek hasat ve gerekse hasat sonrası işlemler mekanizasyona dayalı olarak yürütülmektedir.

Önemli fındık üreticisi ülkelerden birisi de İspanya olmasına rağmen dünya üretimindeki yerini son yıllarda ABD'ye kaptırmıştır. İspanya'da üretim alanlarında son 20 yıllık bir dönemde herhangi bir artış gözlenmemekte olup yaklaşık olarak 25 bin ha olan üretim alanında ortalama 25 bin ton/yıl üretim gerçekleştirilmektedir. İspanya'nın üretim alanlarının %85'i Tarragna Bölgesinde olup, plantasyonların %80'i Negret çeşidinden oluşmaktadır. İspanya'da fındık üretim alanlarının ve üretim miktarının gelişmemesinin en büyük sebebi, Türkiye'de üretilen fındıklar karşısında fiyat itibari ile rekabet gücünün olmamasıdır.

Son yıllarda Gürcistan ve Azerbaycan' da da fındık üretiminde ilerlemeler kaydedilmektedir. Bu ülkelerde fındık üretiminin nihai mamullerinde fındık kullanılan ve bu alanlarda tekel oluşturan büyük firmalar tarafından desteklendiği yolunda bilgiler alınmaktadır. Fındık Tanıtım Grubu tarafından yaptırılan araştırmalar sonucunda elde edilen verilere göre bu ülkelerde fındık alanları artmakta olup potansiyelin Gürcistan'da 85 bin ha Azerbaycan'da ise 25 bin ha olduğu belirtilmektedir. Ayrıca Türkiye'nin fındık üretiminde ve ticaretinde ilk sırada yer alması ve Türkiye'de arzda yaşanan dalgalanmalara bağlı olarak fiyatta meydana gelen istikrarsızlık nedeniyle piyasalarda oluşan güvensizlik sonucunda dünya piyasalarında bu üstünlüğü kırmaya yönelik bir takım faaliyetler yürütülmektedir.

Son yıllarda Avrupa Birliği, üye ülkelerindeki sert kabuklu meyve üreticilerine yaptığı destekler ile İtalya, İspanya, Yunanistan, Fransa ve Portekiz gibi ülkelerde üretimi artırmaya çalışmaktadır. Diğer taraftan ABD yaptığı çalışmalarla kendi kendine yeterli olmaya gayret göstermektedir. Ayrıca Almanya izlediği politikalarla Arjantin, Azerbaycan, Gürcistan gibi ülkelerde fındık üretimini teşvik etmektedir. Günümüzde özellikle güney yarımkürede yer alan Arjantin ve Şili gibi ülkelerde fındık üretimi yapılması için özendirici ve teşvik edici faaliyetlerde bulunduğu, bu ülkelerde ürün alınacak konuma gelindiği ve toplam fındık üretim alanlarının 10 bin ha seviyelerine ulaştığı tahmin edilmektedir.

Tablo 1. Dünya Fındık Arz ve Kullanımı (Ton, kabuklu)

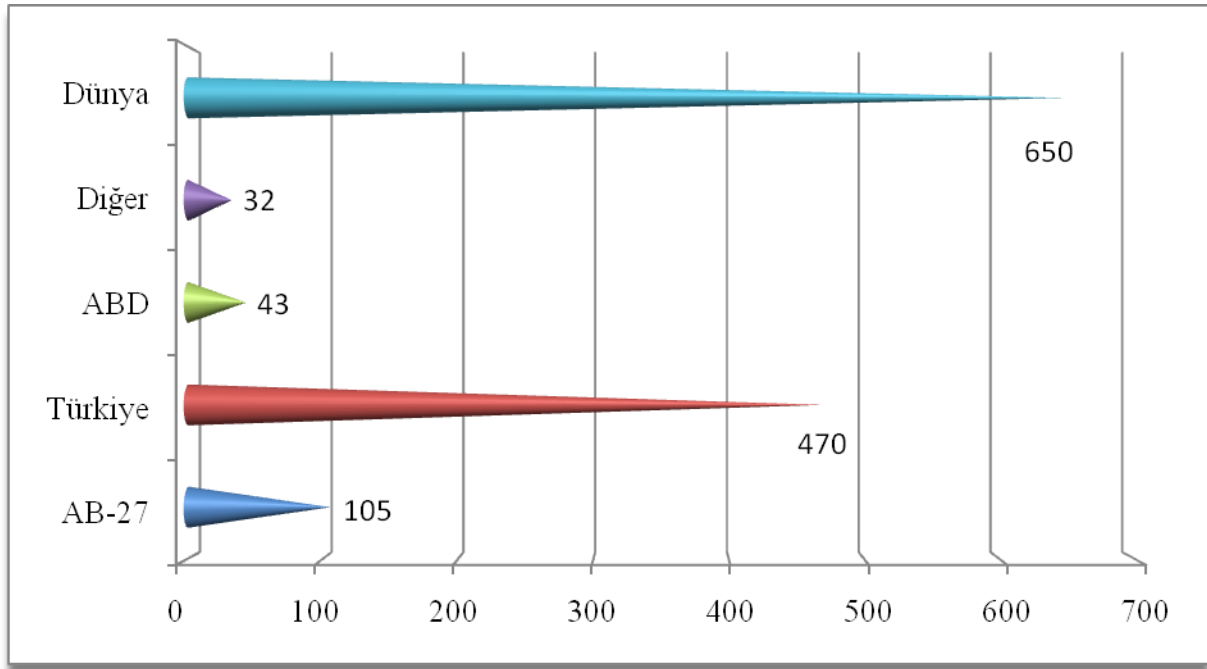
	2009/2010	2010/2011 ¹	2011/2012 ²
Başlangıç Stoku (1 Ağustos)	531.290	430.755	354.170
Üretim	649.640	726.400	617.200
İthalat	357.375	401.320	399.000
Toplam Arz	1.538.305	1.558.475	1.370.370
İhracat	402.150	435.390	430.000
Tüketim	705.400	768.915	782.970
Toplam Kullanım	1.538.305	1.558.475	1.370.370
Bitiş Stoku (31 Temmuz)	430.755	354.170	157.400
Stok/Kullanım Oranı (%)	28	23	12

Kaynak: USDA

1/Tahmin, 2/Öngörü

Dünya fındık üretim rakamları incelendiğinde; 2008/2009 döneminde 978 bin ton olan toplam fındık üretiminin bir sonraki dönemde %34 oranında azalarak yaklaşık olarak 650 bin tona gerilediği gözlenmektedir (Tablo 1). Fındık üretiminde gözlenen bu büyük orandaki düşüşün temel nedeni 2009 yılında Türkiye'de arka arkaya yaşanan sel felaketleridir. Nitekim Türkiye'de yaşanan bu durum -dünya fındık üretimde en büyük ülke olması nedeniyle- dünya üretimine de doğrudan yansımıştır.

2009/2010 dünya üretimi ülkeler bazında incelendiğinde toplam 650 bin ton fındık üretiminin 470 bin tonunu tek başına Türkiye karşılamış ve dünya fındık üretiminden %72 pay almıştır. 105 bin ton fındık üretimi ile AB-27 dünya sıralamasında ikinci sırada yer alırken dünya fındık üretiminden de %16 pay almıştır. ABD ise aynı dönemde gerçekleştirmiş olduğu 43 bin ton üretim ile dünya fındık üretiminin %7'sini karşılamıştır (Şekil 1). Ayrıca diğer ülkeler tarafından üretilen 32 bin ton fındığın çoğunluğu Azerbaycan tarafından üretilmiştir.

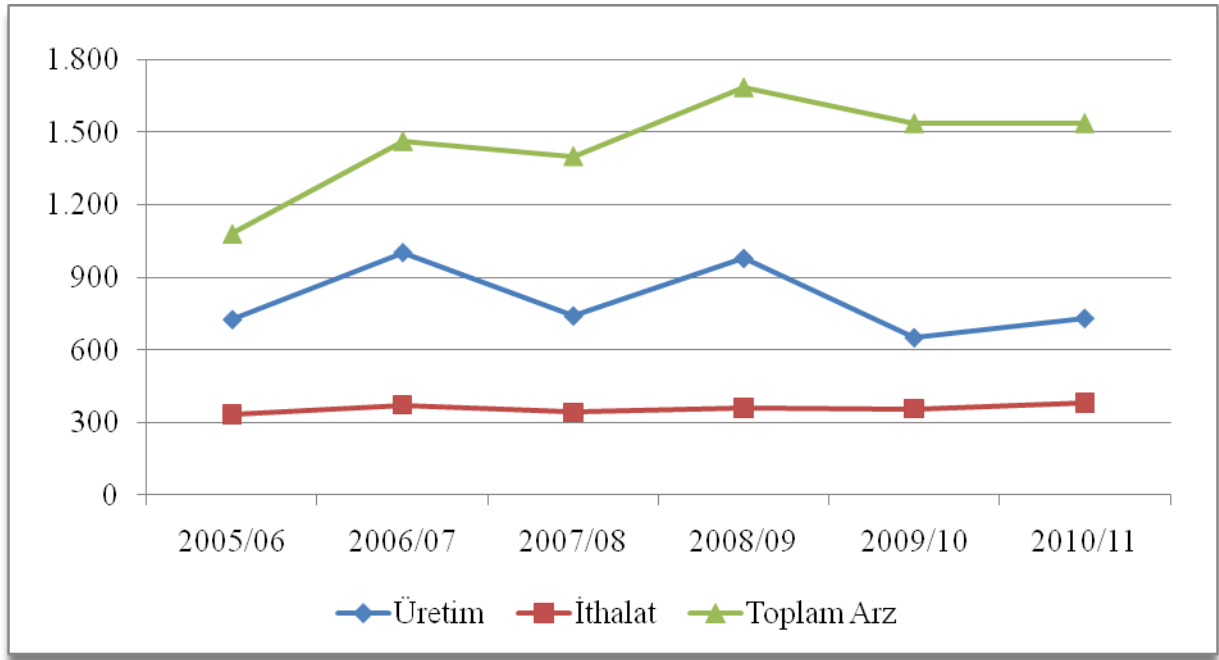
Şekil 2. Dünyada Fındık Üretimi (000 Ton, 2009/2010)

Kaynak: Ek Tablo 2' den hazırlanmıştır.

2009/2010 döneminde 530 bin ton olan başlangıç stoklarının bir önceki döneme oranla %52 artmasına rağmen dünya fındık üretiminde yaşanan düşüş toplam fındık arzını da olumsuz yönde etkilemiştir. Bu nedenle 2009/2010 döneminde dünya fındık arzı bir önceki döneme oranla %9 azalarak 1,5 milyon ton olarak gerçekleşmiştir.

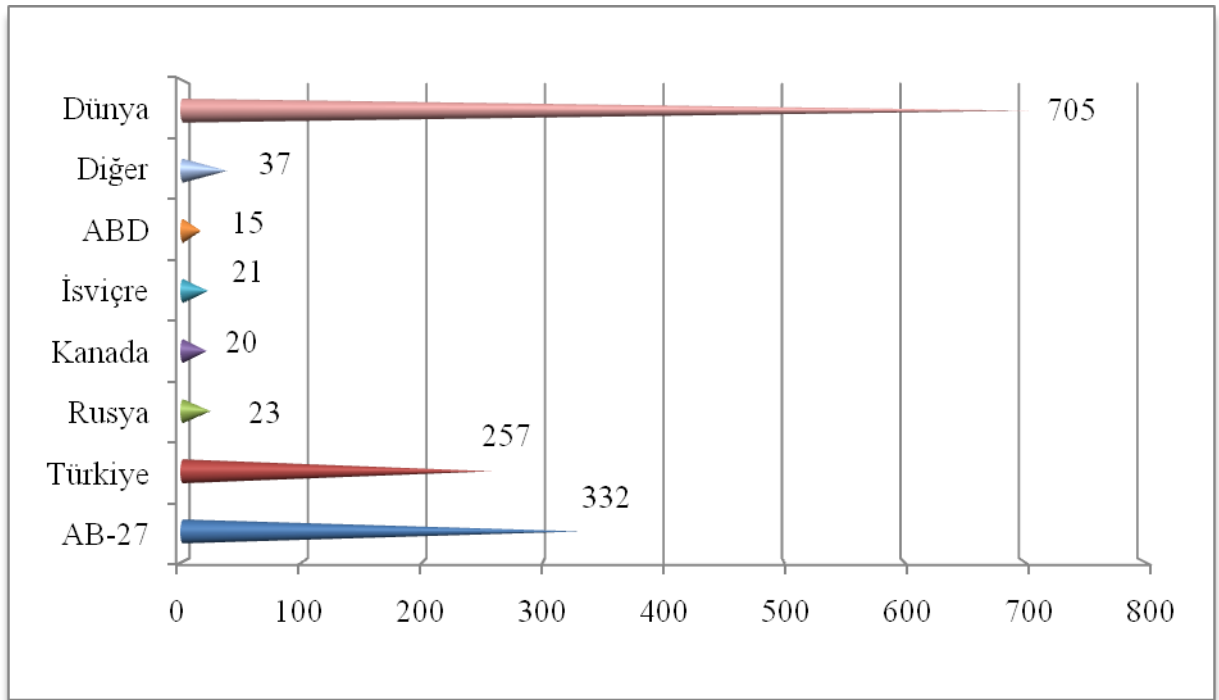
Fındığın temel gıda maddesi olmaması yanında fiyatının yüksek oluşu tüketimini oldukça sınırlamaktadır. Bu özelliğinden dolayı tüketim, genellikle kişi başına milli geliri çok yüksek olan Avrupa ülkelerinde fazladır. Dolayısıyla ülkelerin gelişmişlik durumları ve fındık mamulü maddelerin tüketim alışkanlıkları tüketimi büyük ölçüde belirlemektedir.

2009/2010 döneminde dünya fındık tüketimi 697 bin ton olarak gerçekleşmiştir. Fındık tüketimi ülkeler bazında incelendiğinde; toplam tüketimin yarısına yakınının (%47) AB-27 tarafından gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır. AB-27'yi %35 ile Türkiye izlerken Rusya, Kanada, İsviçre ve ABD aldıkları %3'er pay ile tüketim sıralamasında önde gelen ülkelerdir (Şekil 3). Üretici ülkelerin iç tüketimleri hariç tutulduğunda ise dünya fındık tüketiminin yaklaşık %95'lik bölümü Avrupa'da tüketilmektedir. Almanya ve Rusya en büyük tüketici ülkelerdir. Bu ülkeleri Fransa, İngiltere, Hollanda, Avusturya, İsviçre ve İskandinav ülkeleri izlemektedir. Yurtiçi tüketimde kullanılan bu fındıkların genel olarak %70'i çikolata sanayisinde, %20'si şekerleme ve pastacılıkta, %10'u ise kuru yemiş olarak değerlendirilmektedir.

Şekil 3. Dünya Fındık Üretimi, İthalatı ve Arzı (000 Ton)

Kaynak: Tablo 1' den hazırlanmıştır.

Şekil 4. Dünyada Fındık Tüketimi (000 Ton, 2009/2010)

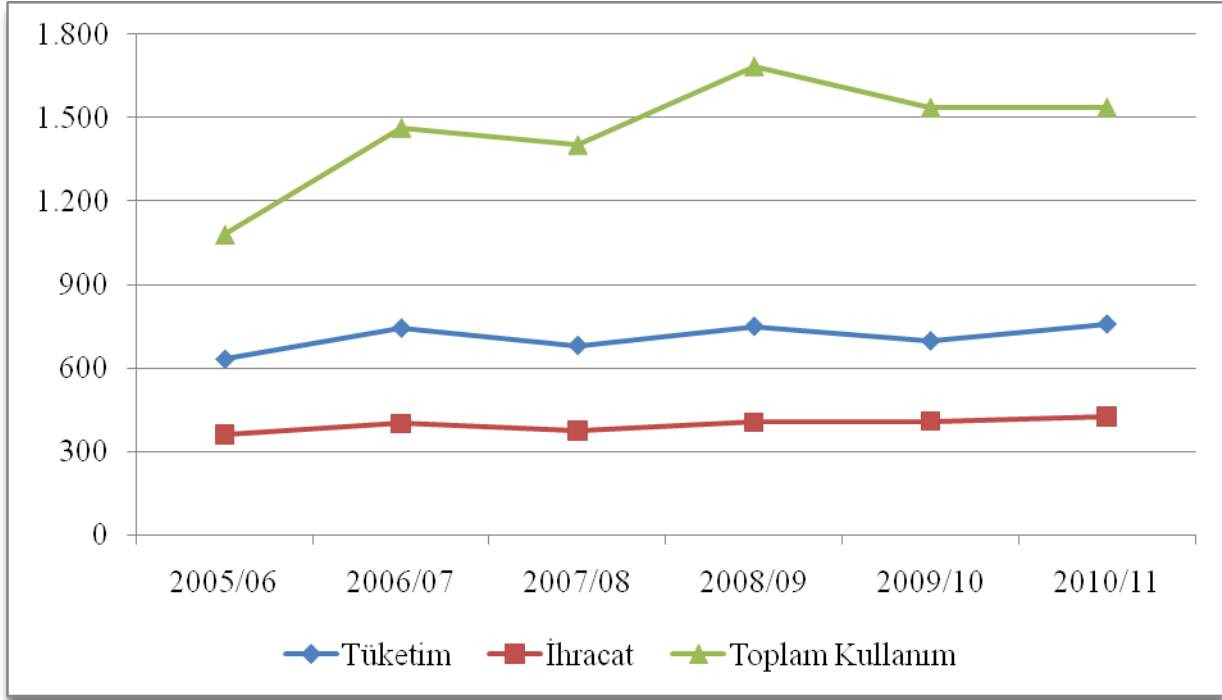
Kaynak: www.fas.usda.org

Fındık zorunlu tüketim maddesi olmaması nedeniyle tüketimi çeşitli nedenlere bağlı olarak değişmektedir. Ayrıca dünya piyasalarında ikame ürün olarak bademin de bulunuyor olması özellikle fındık fiyatlarının artış gösterdiği zamanlarda talebi badem tüketimine kaydırmaktadır.

2009/2010 döneminde de fındık üretiminde yaşanan %34'lük azalış fındık fiyatlarını oldukça etkilemiş olup fiyatların yükselmesi özellikle tüketimin %70-90'ının kullanıldığı çikolata ve şekerleme sektörünün de tüketimi bademe kaydırmıştır. Bu nedenle bu dönemde dünya fındık

tüketiminde bir önceki döneme oranla %7'lik bir azalma yaşanmış ve dünya fındık tüketimi yaklaşık olarak 705 bin ton olarak gerçekleşmiştir.

2009/2010 döneminde dünya fındık ihracatının bir önceki döneme oranla neredeyse olağan seyrini koruması (%1 artış), tüketimde gözlenen düşüşü toplam kullanıma da yansıtmıştır. Aynı dönem dünya toplam fındık kullanımı 2008/2009 dönemine göre %8 oranında azalarak yaklaşık olarak 1,5 milyon ton olmuştur.

Şekil 5. Dünya Fındık Tüketimi, İhracatı ve Kullanımı (000 Ton)

Kaynak: www.fas.usda.org

Dünya Fındık Ticareti

Dünyada fındık dış ticaretinin gelişimini önemli ölçüde fındığın tüketim yapısı belirlemektedir. Fındığın zorunlu gıda maddeleri arasında yer almaması ve çerezlik tüketiminin üretime göre oldukça sınırlı olması, buna karşın özellikle çikolata sanayinin hammaddesi olması gibi etkenler dış ticaret yapısını önemli ölçüde etkilemektedir. Nitekim dünya fındık üretiminin %70'i çikolata, %20'si şekerleme ve pastacılıkta ve yaklaşık %10'u ise çerezlik olarak tüketilmektedir.

Fındığın önemli bir bölümünün çikolata sanayisinde kullanılması nedeniyle çikolata sanayisinin gelişmiş olduğu özellikle Avrupa ülkeleri dünya fındık ticaretinde önemli rol oynamaktadırlar.

Fındık uluslararası ticarete ham ve işlenmiş olarak çok çeşitli formlarda konu olmakla birlikte iç fındıklar dünya ticaretinde en önemli kalemi oluşturmaktadır. Ayrıca dünya fındık piyasasında ihracatçılar, üretici ve üretici olmayan ülkelerden oluşmaktadır.

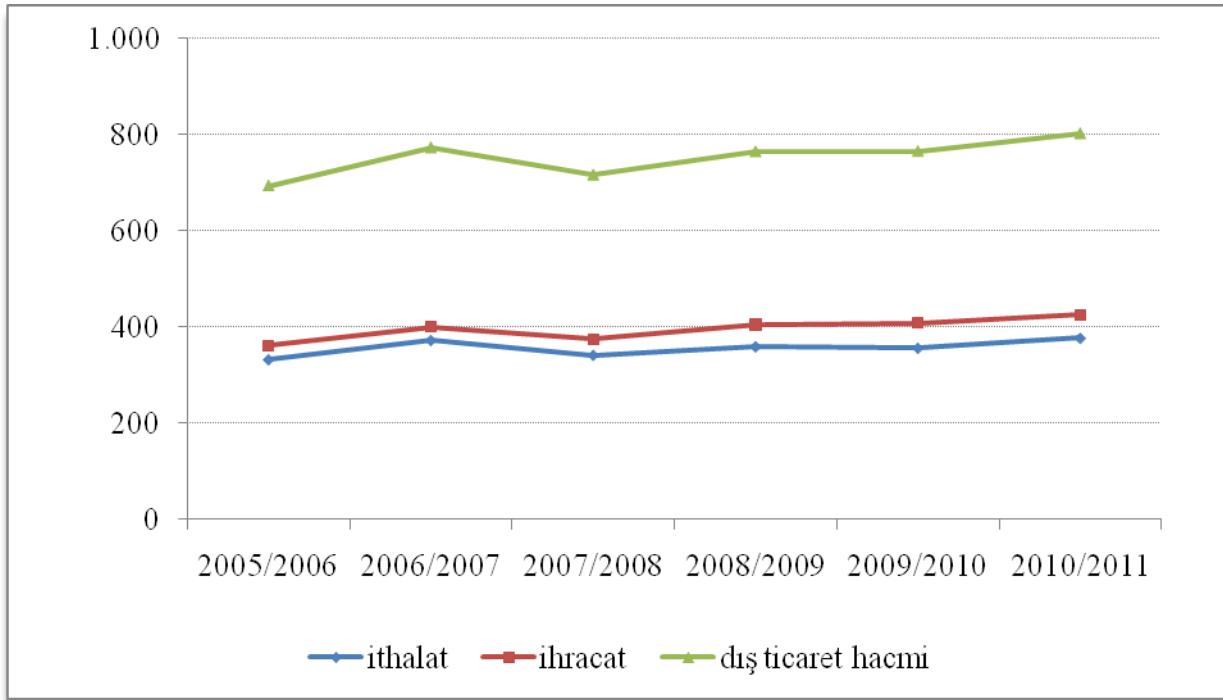
Fındık üreticisi olmadığı halde fındık ihracatçısı olan ülkeler ithal ettikleri fındıkları işleyerek ihraç eden ülkelerdir.

Dünya fındık ihracatında Türkiye ilk sırada yer alırken, onu sırasıyla ABD, Azerbaycan ve AB-27 izlemektedir. Dünya fındık üretiminde ikinci sırada yer alan İtalya'da dış ticarete

genel olarak istikrarlı bir trend vardır. İhracat çoğunlukla Almanya, Fransa ve İsviçre'ye yapılırken ithalat en çok fındıkta dünya lideri olan Türkiye'den yapılmaktadır. Fındık üretiminde dünya üçüncüsü olan ABD'nin ihracatında yer alan en önemli ülkeler ise Hong-Kong, Vietnam, Çin, Meksika ve Kanada'dır.

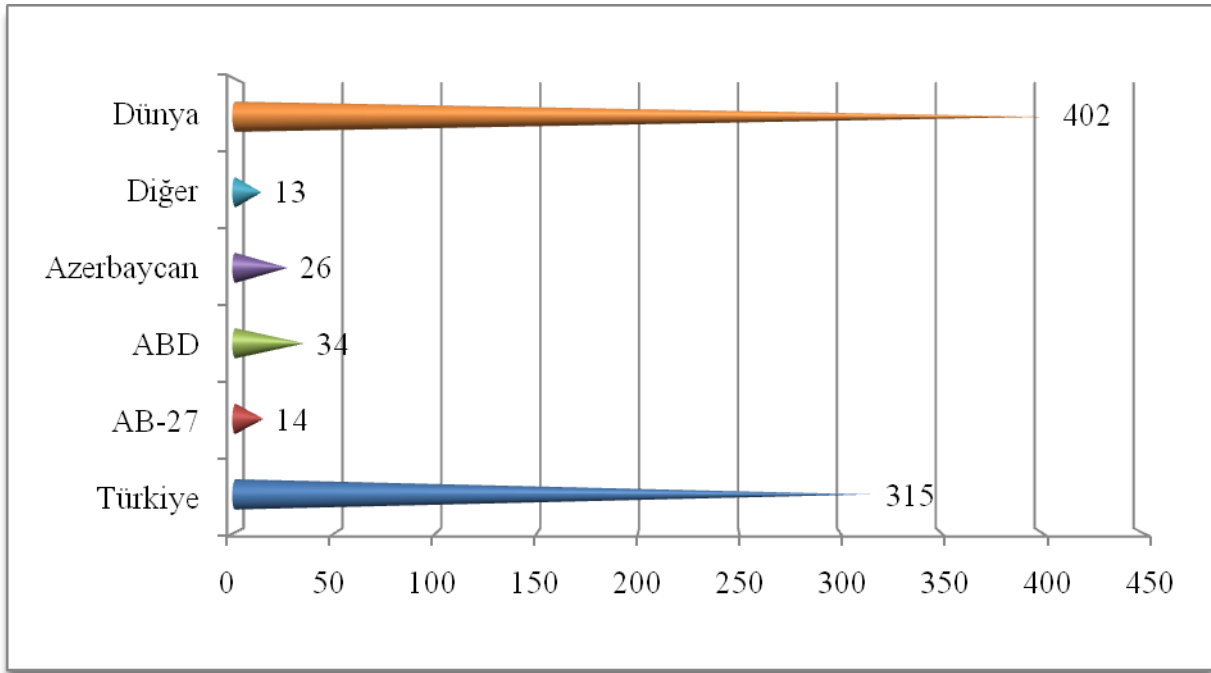
Almanya fındık üreten bir ülke olmamasına rağmen dışarıdan aldığı fındığı işleyerek dünya fındık ihracatında önemli bir yer edinmiştir. Almanya'nın yanı sıra İngiltere, İrlanda, İsviçre, Bulgaristan, Macaristan ve Kanada da üretici olmayıp fındık re-eksportu yapan diğer ülkelerdir.

Dünya fındık ticaretinde ki gelişmeler rakamlarla incelendiğinde; 2008/2009 yılında bitiş stoklarının 530 bin ton olarak bir sonraki döneme devretmesi ile 2009/2010 döneminde fındık üretiminde gözlenen büyük düşüğe rağmen dünya fındık ticaret hacmi bir önceki dönem seyrini korumuş ve yaklaşık olarak 760 bin ton olarak gerçekleşmiştir. İhracat ve ithalat rakamlarında önemli değişimler yaşanmazken 2009/2010 döneminde ihracat bir önceki döneme oranla yaklaşık olarak %1'lik artışla 402 bin ton, ithalat ise %1 azalarak 357 bin ton olarak gerçekleşmiştir.

Şekil 6. Dünya Fındık İthalatı, İhracatı Ve Dış Ticaret Hacmi (000 Ton)

Kaynak: www.fas.usda.org

Şekil 7. Dünyada Fındık İhracatı (000 Ton, 2009/2010)

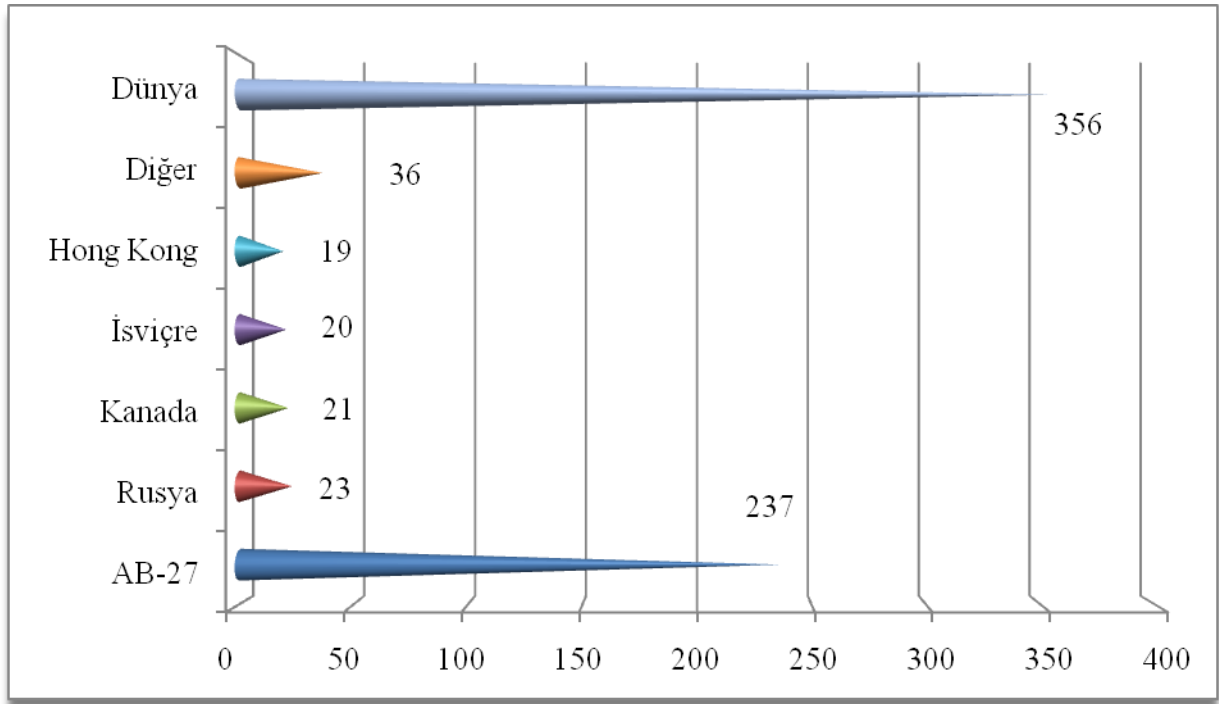
Kaynak: www.fas.usda.org

Dünya fındık ihracatında yıllık olarak yaklaşık 450–600 bin ton fındık ticarete konu olurken, bu ticaretteki en büyük pay, miktarı yıllara göre değişmekle birlikte Türkiye'nindir. 2009/2010 dönemi dünya ihracatı ülkeler bazında incelendiğinde; 402 bin ton fındık ihracatından aldığı %78 pay ile Türkiye en büyük tedarikçidir. ABD aynı dönemde yapmış olduğu 34 bin ton ihracatla toplam fındık ihracatından %9 pay alırken Azerbaycan 26 bin ton ile toplam ihracattan %6 pay almaktadır. AB-27 ise 11 bin ton fındık ihracatı ile 2009/2010 dönemi dünya fındık ihracatının %3'ünü karşılamıştır (Şekil 7). Diğer ülkeler arasında yer alan Hong-Kong ise yaklaşık olarak 13 bin ton ihracatla dünya fındık ticaretinde öne çıkmaktadır.

2009/2010 döneminde dünya fındık ihracatından %3 pay alan AB'de bu ihracatın %55'ini tek başına İtalya gerçekleştirmişken, geri kalan kısmı İspanya, Almanya, Fransa, Hollanda ve İngiltere tarafından gerçekleştirilmiştir.

Fındık dış ticareti ithalat açısından değerlendirildiğinde ise ülke grupları itibariyle AB, ülkeler içerisinde de Almanya dünyanın en büyük fındık ithalatçısı konumundadır. Dünya fındık ithalatının yaklaşık %80'i AB tarafından gerçekleştirilirken yaklaşık olarak %30'u tek başına Almanya tarafından gerçekleştirilmektedir. Almanya'nın dünya fındık ithalatındaki öneminin başlıca nedenleri olarak, fındığı temel hammadde olarak kullanan gıda sanayinin oldukça gelişmiş olması ve önemli fındık ithalatçısı firmaların Hamburg Borsası Mal Birliği çatısı altında bir araya gelmiş olmaları sıralanabilir.

Dünya fındık ithalatında Almanya'yı %12 ile İtalya ve %7 ile Fransa takip etmektedir (Şekil 4). Fındık piyasasında ithalatçı olan diğer ülkeler ise İsviçre, Rusya, Belçika-Lüksemburg, Çin, Avusturya, Hollanda, İngiltere, ABD, Mısır, İspanya, Kanada, Polonya, Yunanistan ve Danimarka'dır.

Şekil 8. Dünyada Fındık İthalatı (000 Ton, 2009/2010)

Kaynak: www.fas.usda.org

Çikolata ve şekerleme sanayisinin gelişmiş olduğu ithalatçı ülkeler, aynı zamanda fındığın ikamesi olan bademin de en önemli alıcısı durumundadırlar. Badem fiyatlarının fındığa göre daha istikrarlı olması ve Kaliforniya Pazarlama Kurulu'nun izlemiş olduğu etkin pazarlama politikasının etkisiyle dünya fındık ithalatı uzun yıllar boyunca olağan seyrini korurken dünya badem ithalatı fındığa göre daha hızlı bir şekilde artmaktadır.

Dünya Fındık Fiyatları

Dünya fındık fiyatlarının belirlenmesinde Türkiye, fındık üretim miktarı ve ihracatı bakımından dünyada lider ülke konumunda olmasına karşın dünya fındık piyasasında bu potansiyelini yeterince değerlendirememektedir. Dünyada fındık re-exportu yapan ülkeler piyasada belirleyici ülke konumunda olup sektöre yön veren kuruluş ve alt bileşenleri bu ülkelerde yer almaktadır. Dünya fındık fiyatları da, fındık ithalatında ilk sırada yer alan Almanya'daki Hamburg Borsası tarafından belirlenmektedir.

Bununla birlikte Türkiye dünya fiyatlarının belirlenmesinde belirleyici olamazken Türkiye'de oluşan iç piyasa fındık fiyatları dünya fiyatlarının belirlenmesinde etkili olmaktadır. Türkiye ihraç fiyatlarının yüksek olması durumunda, fındık piyasasında Türkiye'ye rakip olan İtalya ve İspanya, AB'nin sağladığı destekler ve nakliye avantajlarını kullanarak daha düşük fiyatla satış yapmakta ve böylelikle stoklarını eritmektedir. Bu nedenle de devir stokları genelde Türkiye'de oluşmaktadır.

Avrupa piyasalarında oluşan iç fındık fiyatları incelendiğinde; 2009/2010 dönemine 5.050 \$/ton ile başlayan fındık fiyatları dönemi %27 artışla 6.400 \$/ton olarak kapatmıştır. Dönem ortalaması ise 6.180 \$/ton olarak gerçekleşmiştir (Ek Tablo 5).

DÜNYADA TAHMİN VE ÖNGÖRÜ: 2010/2011- 2011/2012

Dünya fındık üretim tahmini incelendiğinde; 2009/2010 döneminde yaklaşık olarak 650 bin ton olan toplam fındık üretiminin bir sonraki dönemde %12 oranında artarak yaklaşık olarak 726 bin tona yükseleceği tahmin edilmektedir. (Tablo 1). Fındık üretiminde beklenen bu artışta dünyanın en büyük fındık üreticisi olan Türkiye'nin fındık üretim tahminlerinin aynı dönem için yüksek olmasının etkili olduğu düşünülmektedir. Nitekim USDA verilerine göre AB-27 ve ABD'nin fındık üretim tahminleri bir önceki dönemle neredeyse aynı iken Türkiye'nin üretim tahmini bir önceki dönem üretimine göre %21 artarak 570 bin tona yükselmiştir. Aynı dönemde AB-27 fındık üretiminin 105 bin ton olacağı tahmin edilmektedir. İtalya 90 bin ton fındık üretim tahminiyle AB-27 üretiminin %87'sini karşılamaktadır. ABD'nin fındık üretimi ise yaklaşık olarak 41 bin ton olarak tahmin edilmektedir.

2011/2012 dönemi incelendiğinde dünya fındık üretiminin 617 bin ton olacağı öngörülmektedir. Bu öngörüye göre fındık üretimi bir önceki döneme göre %15 azalmaktadır. Türkiye fındık üretimi ile doğrudan bağlantılı olan bu düşüş, Türkiye rakamlarının bir önceki döneme oranla %30 azalarak 400 bin ton olarak öngörülmesiyle açıklanabilir. Aynı dönemde AB-27 fındık üretiminin bir önceki döneme oranla %38 artarak 145 bin tona yükseleceği öngörülmektedir. Bu öngörü içerisinde en büyük pay yine İtalya'nın olup, İtalya'da 2011/2012 yılında fındık üretiminin 110 bin ton olacağı öngörülmektedir. İtalya'da fındık alanlarının sabit kalmasına rağmen üretimde beklenen bu artış sezon boyunca hava şartlarının oldukça uygun geçmesi ve verimliliğin artması ile açıklanabilir. ABD fındık üretim öngörüsü ise 37 bin ton olarak açıklanmıştır.

Dünya fındık ticareti fındık tüketimine bağlı olarak şekillenmektedir. Fındık üretiminin düşük olduğu yıllarda fiyatlarda gözlenen artışın da etkisiyle fındık tüketimi çoğunlukla ikamesi olan bademle yer değiştirmektedir. Bu duruma bağlı olduğu düşünülerek, üretiminde %12 artış beklenen fındığın 2010/2011 ticaret hacminin bir önceki döneme oranla %10 artarak yaklaşık olarak 837 bin ton olacağı tahmin edilmektedir. Bununla birlikte 2011/2012 döneminde %15 azalan fındık üretim öngörüsü ticaret hacmini de 837 bin tondan 829 bin tona düşürmüştür.

2010/2011 döneminde dünya fındık ihracatı yaklaşık olarak 435 bin ton olarak tahmin edilirken ithalat da 401 bin ton olarak tahmin edilmektedir. Bu tahminlere göre; ihracatta en büyük tedarikçi toplam ihracattan aldığı %86 pay ile Türkiye olurken, en büyük ithalatçı da toplam ithalattan aldığı %69 pay ile AB-27'dir.

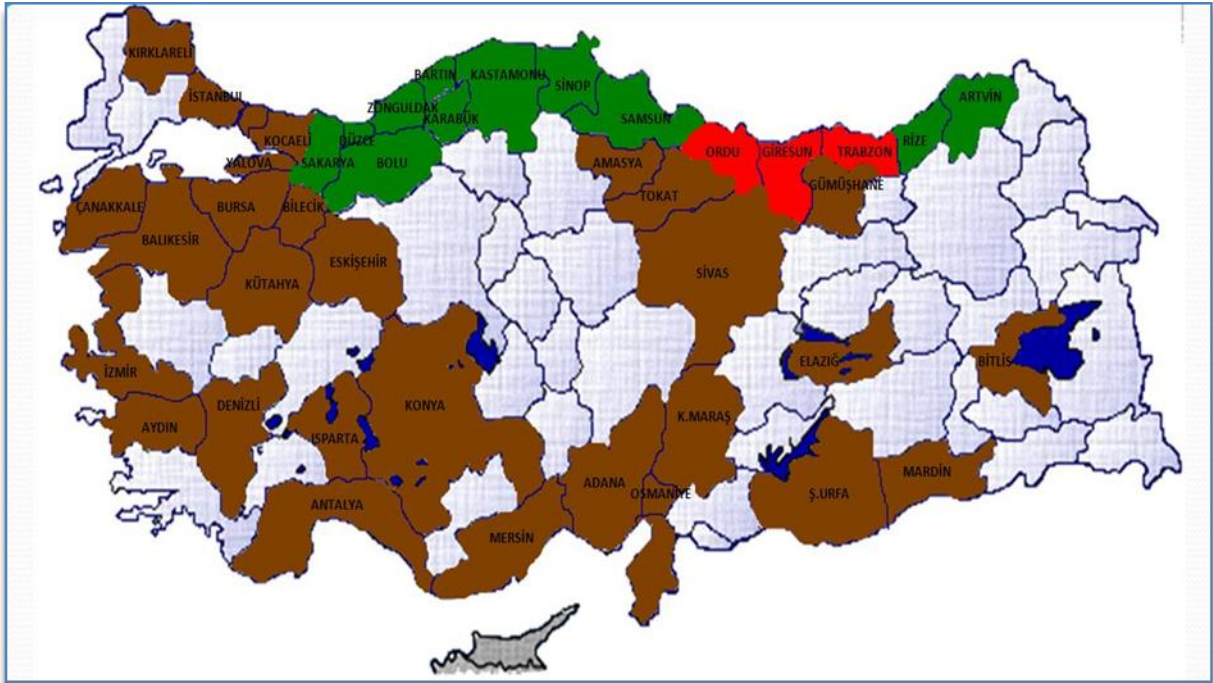
2011/2012 döneminde ise dünya fındık ihracatı 430 bin ton olarak öngörülmekte olup, 350 bin ton ihracat yapması öngörülen Türkiye %81 pay ile dünya ihracatında ilk sırayı almaktadır. Türkiye'yi sırasıyla ABD, AB-27 ve Hong-Kong izlemektedir. aynı dönemin ithalat öngörüsü ise 399 bin tondur. Bununla birlikte en büyük ithalatçı olan AB-27'nin 280 bin ton ile toplam fındık ithalatının %70'ini gerçekleştireceği öngörülmektedir.

TÜRKİYE'DE DURUM: 2009/2010

2008/2009 döneminde 800 bin ton olan toplam fındık üretimi bir sonraki dönem %34 oranında azalarak 500 bin tona gerilemiştir. Buna bağlı olarak 2009/2010 döneminde Türkiye fındık arzı 582 bin ton olan TMO stoklarıyla birlik 1 milyon tonun üzerine çıkmıştır. 2009/2010 döneminde stok kullanımı %32 olmuştur. Fındık ihracatı (iç fındık) ise yaklaşık olarak 219 bin ton olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye bugün, dünya ülkeleri içerisinde fındığın en büyük üreticisi ve ihracatçısı konumundadır. 2009 yılı USDA verilerine göre; dünya fındık alanlarının yaklaşık %70'i Türkiye'de olup toplam fındık üretiminin yaklaşık olarak %72'si Türkiye tarafından karşılanmaktadır. Ayrıca TÜİK'ten alınan son istatistiki verilere göre, Türkiye'de 430 bin işletmede, yaklaşık olarak 2 milyon kişi doğrudan veya dolaylı olarak fındıktan gelir elde etmektedir.

Türkiye'de fındık tarımı yapılan bölgeler üç gruba ayrılmaktadır. Bunlar; 1., 2. ve 3. Standart Bölge'lerdir. Fındık üretimi açısından en önemli bölge olarak kabul edilen 1. Standart (kabuğundan çıkarılmış 13–15 mm çapındaki fındıklar) Bölge kapsamında Artvin, Giresun, Ordu, Rize ve Trabzon illeri bulunmaktadır. Fındığın ticari mal niteliğinde olduğu 2. Standart (kabuğundan çıkarılmış 11–13 mm çapındaki fındıklar) Bölge'de Bolu, Düzce, Kastamonu, Kocaeli, Sakarya, Samsun, Sinop ve Zonguldak illeri bulunmaktadır. 3. Standart (kabuğundan çıkarılmış 9–11 mm çapındaki fındıklar) Bölge ise Çanakkale'den Diyarbakır'a kadar geniş bir alanı kapsamakta olup, bu bölgede üretim çerezlik olarak yapılmakta ve üretimin ekonomik bir değeri olmadığı varsayılmaktadır.

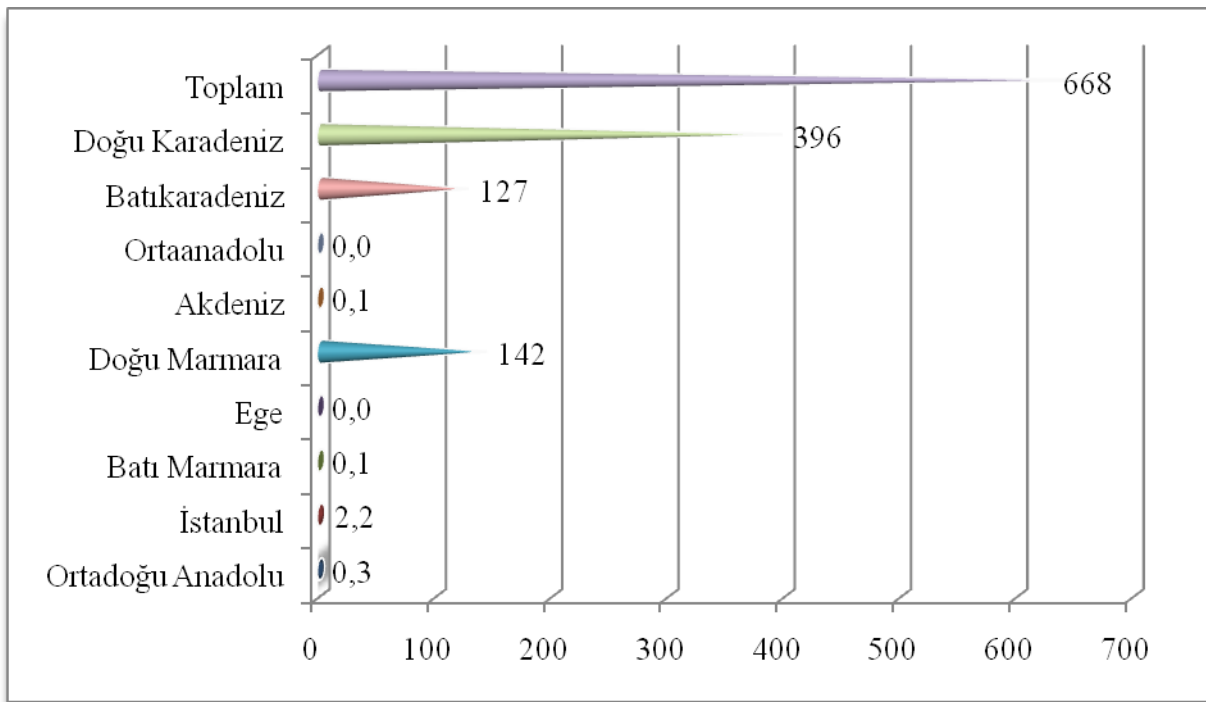
Şekil 10. Türkiye'de Fındık Üretim Bölgeleri

Kaynak: www.sanayi.gov.tr

1.Standart Bölge’de üretim parselleri parçalı ve küçüktür. Buna bağlı olarak verim daha düşük ve üretim dalgalanmaları daha fazladır. Bu bölgede arazi daha eğimli olup toprak kalınlığı daha azdır. Ayrıca fındık bahçeleri daha yaşlıdır. 2.Standart Bölge’de parseller daha büyük ve verimlidir. Bu bölgede bahçeler daha genç ve düzenlidir. 3. Standart Bölge’de ise üretilen fındığın kalitesi düşük olup genellikle üretildikleri il ve çevresinde tüketilmektedir. Ayrıca bu bölgeye ait üretim rekor tahminlerine ilave edilmemektedir.

Türkiye Fındık Üretimi

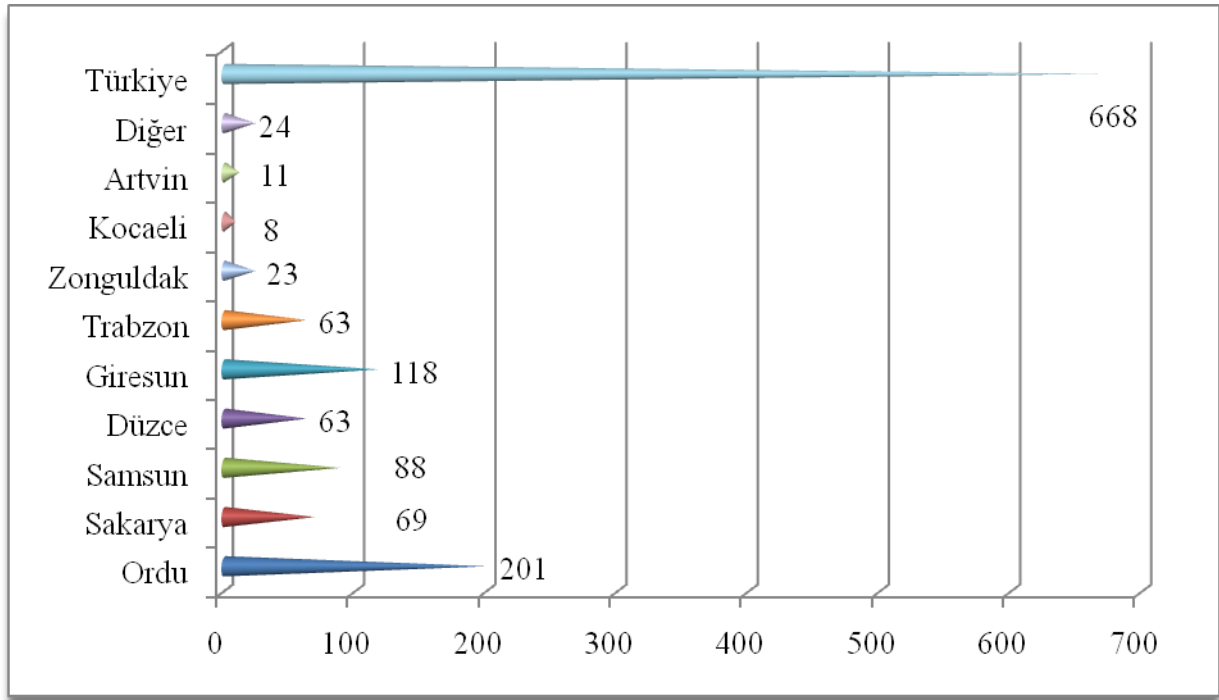
Türkiye’de 2010 yılı rakamlarına göre 668 bin ha alanda fındık yetiştiriciliği yapılmakta olup istatistiki bölge birimleri sınıflandırmasına (IBBS1) göre Doğu Karadeniz, Doğu Marmara ve Batı Karadeniz Bölgeleri sırasıyla 396, 142 ve 127 bin ha fındık alanına sahip olup toplam fındık alanlarından aldıkları %59, %21 ve %19 paylar ile fındık alanlarının en geniş olduğu bölgelerdir. Zaten bu üç bölgenin sahip olduğu fındık alanları toplam fındık alanlarının da %99’unu oluşturmaktadır.

Şekil 11. Türkiye’de Fındık Alanlarının Bölgelere Göre Dağılımı (000 ha, 2010)

Kaynak: Ek Tablo 7’den hazırlanmıştır.

Fındık alanlarının iller bazında dağılımında ise Ordu 201 bin ha ile toplam fındık alanlarının %30’una sahiptir. Ordu’yu sırasıyla Giresun ve Samsun illeri takip etmektedir. Giresun 118 bin ha fındık alanı ile toplam fındık alanlarının %18’ine sahipken Samsun 88 bin ha ile toplam fındık alanlarının %13’üne sahiptir. Bu üç ilin fındık alanı toplamı ise yaklaşık olarak 407 bin ha ile toplam fındık alanlarının %61’ini oluşturmaktadır. Bununla birlikte Sakarya 69 bin ha fındık alanı ile toplam fındık alanlarından %10, Trabzon ve Düzce ise sahip oldukları 63 bin ha alan ile toplam fındık alanlarından %9’ar pay alan diğer önemli illerdir.

Şekil 12. Türkiye’de Fındık Alanlarının İllere Göre Dağılımı (000 ha, 2010)

Kaynak: Ek Tablo 8’den hazırlanmıştır.

Tablo 2. Türkiye Fındık Arz ve Kullanımı (Ton, kabuklu)

	2009/2010	2010/2011 ¹	2011/2012 ²
Başlangıç Stoku (1 Ağustos)	539.188	313.668	161.589
Üretim	500.000	600.000	440.000
İthalat	1.407	2.368	2.000
Toplam Arz	1.040.595	916.036	603.589
İhracat	437.428	562.662	420.000
Tüketim	289.499	191.785	90.000
Toplam Kullanım	1.040.595	916.036	603.589
Bitiş Stoku (31 Temmuz)	313.668	161.589	93.589
Stok/Kullanım Oranı (%)	30,1	17,6	15,5

Kaynak: İGM, KİB, TEPGE, TMO, TÜİK

1/Tahmin, 2/Öngörü

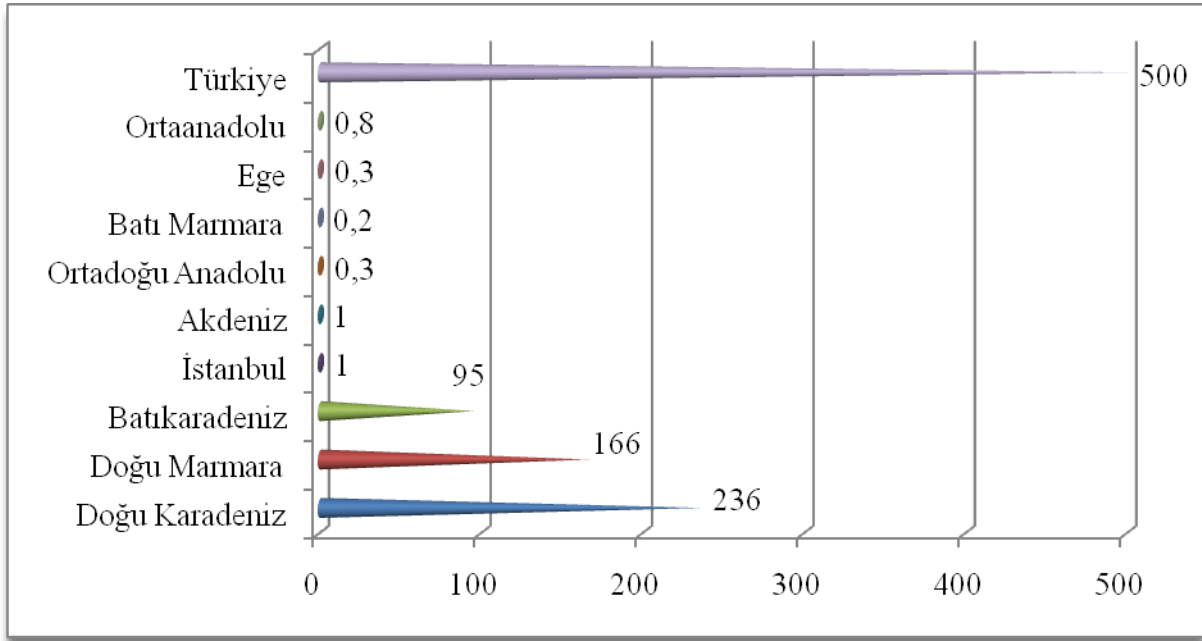
İhracat rakamları Karadeniz Ticaret Borsasından (KİB) alınan rakamlar olup bu rakamlar kabuklu fındık verilerinin iç fındık eşdeğerine (1kg kabuklu fındık=0,5) kg kabuksuz fındık dönüştürülmesi ile elde edilmiş rakamlardır.

Dış ticaret rakamları 802.21, 802.22, 2007.99, 2008.19 ve 1106.30 GTİP nolu tarife ve alt açılımlarına ait verileri içermekte olup 1515.90 GTİP nolu tarife ve alt açılımları dahil değildir. Bu nedenle dış ticaret rakamları diğer kaynaklarla farklılık gösterebilir. Örneğin TÜİK bitkisel üretim denge tablolarında yer alan 2009/2010 ihracat rakamı 392.274 ton’dur. Ancak bu rakama tüm fındık kullanımları dahil edilmiştir. Bu tabloda kullanılmamasının sebebi ise daha sonraki dönemler için henüz hesaplama yapılmamış olmasıdır. Aynı nedene bağlı olarak tüketim rakamlarına ihracat verileri içinde yer almayan fındık kullanımı da dahildir.

Dış Ticaret Rakamları ihraç sezonu (1 Eylül-31 Ağustos) itibarıyla verilmiştir.

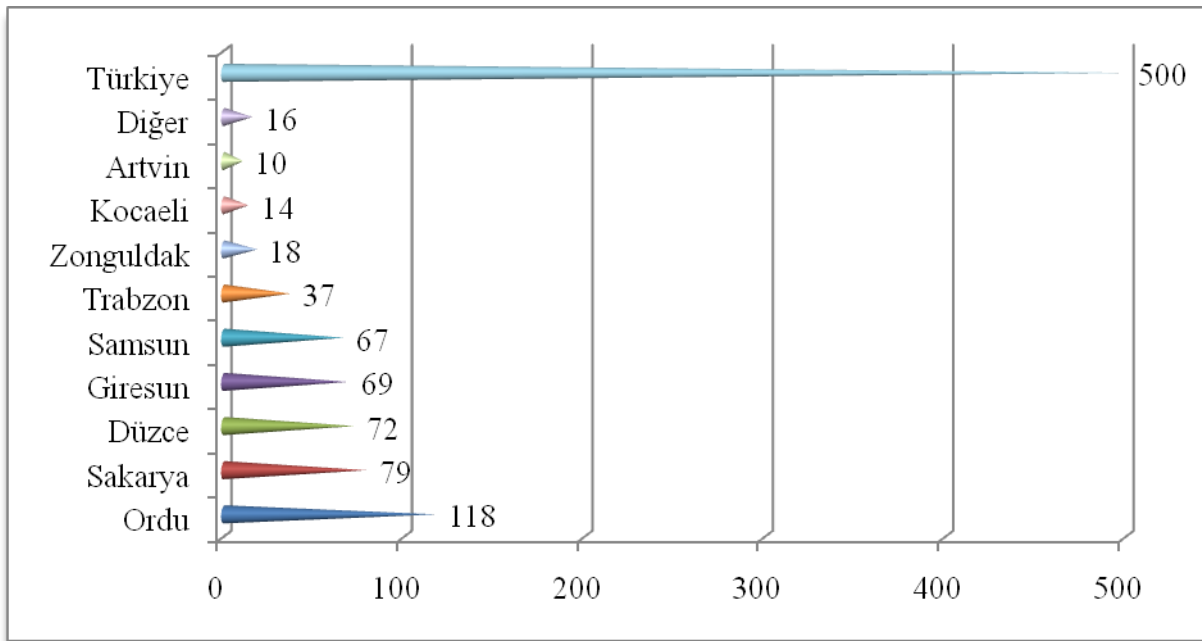
2009/2010 dönemi fındık üretimi incelendiğinde; dünyanın en büyük fındık üreticisi olan Türkiye’de aynı dönemde arka arkaya yaşanan sel felaketleri nedeni ile fındık bahçeleri zarar görmüştür. Hasat dönemi öncesine denk gelen bu felaketler sonucu fındık üretimi bir önceki döneme göre %38 oranında azalarak 800 bin tondan 500 bin tona gerilemiştir.

Doğu Karadeniz, Doğu Marmara ve Batı Karadeniz Bölgeleri sırasıyla 236, 166 ve 95 bin ton fındık üretimine sahip olup toplam fındık üretiminden aldıkları %47, %33 ve %19 paylar ile fındık üretiminin en yoğun olduğu bölgelerdir. Bununla birlikte bu üç bölgenin fındık üretimi toplam fındık üretiminin %99’unu karşılamaktadır.

Şekil 13. Türkiye’de Fındık Üretiminin Bölgelere Göre Dağılımı (000 ton, 2009/2010)

Kaynak: Ek Tablo 7’den hazırlanmıştır.

Şekil 14. Türkiye’de Fındık Üretiminin İllere Göre Dağılımı (000 ton, 2009/2010)

Kaynak: Ek Tablo 8’den hazırlanmıştır.

Fındık üretiminin iller bazında dağılımında ise; Ordu 118 bin ton üretim ile toplam fındık üretiminin %24'ünü karşılamaktadır. Ordu'yu sırasıyla Sakarya ve Düzce illeri takip etmektedir. Sakarya 79 bin ton fındık üretimi ile toplam fındık üretiminden %16 pay alırken Düzce 72 bin ton ile %15 pay almaktadır. Bu üç ilin fındık üretimi toplamı ise yaklaşık olarak 269 bin ton ile toplam fındık üretiminin %54'ünü oluşturmaktadır. Bununla birlikte Giresun 69 bin ton fındık üretimi ile toplam fındık üretiminden %14 pay alırken, Samsun 67 bin ton fındık üretimi ile toplam fındık üretiminden %13, Trabzon ise 37 bin ton fındık üretimi ile toplam fındık üretiminden %7 pay alan diğer önemli illerdir.

Türkiye Fındık Dış Ticareti

Türkiye dünyanın en büyük fındık üreticisi olmasının yanı sıra yıllar itibariyle değişmekle birlikte %75-80 ihracat payı ile dünyanın en büyük fındık ihracatçısı konumuna da sahiptir. Bugünkü durum itibariyle Türkiye'de fındık işleme sanayisi önemli bir gelişme göstermiştir. Fındık soyulmuş, beyazlatılmış, dilinmiş, füre, krokan, fındık unu vb. çeşitlerde işlenmiş olarak ihraç edilmektedir. Toplam fındık ihracatının %43'ü işlenmiş olarak ihraç edilmekte ve bu ürünler İşlenmiş Tarım Ürünlerine Yönelik İhracat İadesi'nden yararlanmaktadır.

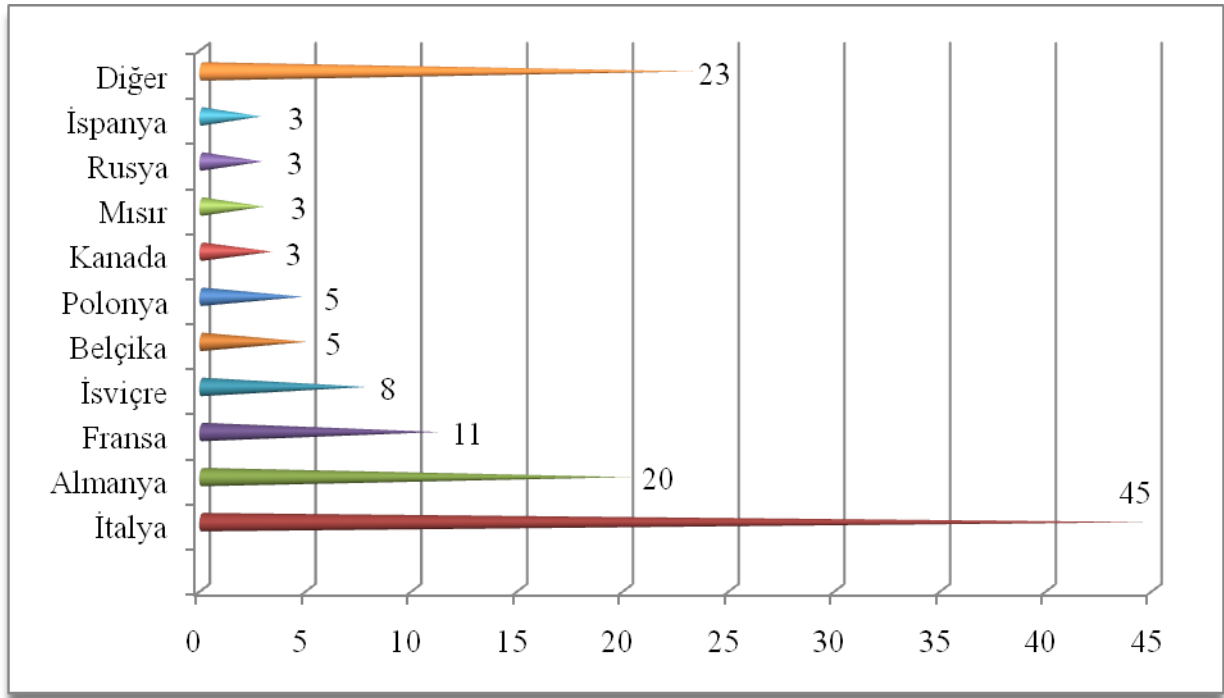
Fındık ihracatı ülkeler itibariyle incelendiğinde, Türkiye'nin 100 civarında ülkeye fındık ihracatı gerçekleştirildiği bilinmektedir. Bu ülkeler arasında İtalya, Almanya, Fransa, İsviçre, Kanada, Rusya, Belçika, Polonya'nın ön sıralarda yer aldığı görülmektedir (Şekil 15).

Ülkeler itibariyle Türkiye fındık ihracatının genel seyri incelendiğinde; ihracatın büyük kısmının belirli ülkelerde yoğunlaştığı ve belirli pazarlara bağımlı olduğu gözlemlenmektedir. Önemli bir kısmı AB üyesi olan ve Batı Avrupa'da yer alan bu ülkeler aynı zamanda dünyanın en büyük çikolata üretici ülkeleri ve pazarlarıdır. Nitekim Türkiye fındık ihracatında AB ülkeleri en önemli yeri tutmakta ve bu ülkelerin payı ihracatta yaşanan artışa paralel olarak artış göstermektedir. AB ülkelerinin toplam fındık ihracatındaki payı yıllar itibariyle değişmekle beraber %70-80 düzeyindedir. Bunun yanı sıra, özellikle Uzakdoğu ülkeleri ve İskandinav ülkeleri Türk fındığı için potansiyel arz eden pazarlar olarak dikkat çekmektedir.

Türkiye'de 2009/2010 döneminde yaklaşık olarak 219 bin ton fındık ihracatı gerçekleştirilmiştir. Gerçekleştirilen bu ihracatın 669 tonu kabuklu, 128,4 bin tonu iç, 34,4 bin tonu işlenmiş ve 55,2 bin tonu da ileri derecede işlenmiş fındık ihracatını kapsamaktadır. gerçekleştirilen ihracatın toplam değeri ihraç sezonu itibariyle 1,38 milyar \$'dır. Yıllık olarak bakıldığında ise 2009 yılında 1,18 milyar \$'lık ve 2010 yılında da 1,52 milyar \$'lık ihracat gerçekleştirilmiştir.

Yaklaşık olarak 129 bin ton iç fındık ihracatının 45 bin ton ile %35'i İtalya'ya aittir. İtalya'yı 20 bin ton ile ihracatın %20'sinin yapıldığı Almanya takip etmektedir. Fransa 11 bin ton ile iç fındık ihracatından %9, İsviçre ise 8 bin ton ile %6 pay almaktadır. 2009/2010 dönemi iç fındık ihracatının %55 ile yarısından fazlası sadece İtalya ve Almanya'ya yapılmıştır.

Türkiye fındık üretiminde dünya lideri ve en büyük ihracatçı ülke olması nedeniyle fındık ithalatı yok denebilecek kadar azdır. 2009/2010 dönemi iç fındık ithalatı 700 ton olarak gerçekleşmişken kabuklu fındık ithalatı bulunmamaktadır.

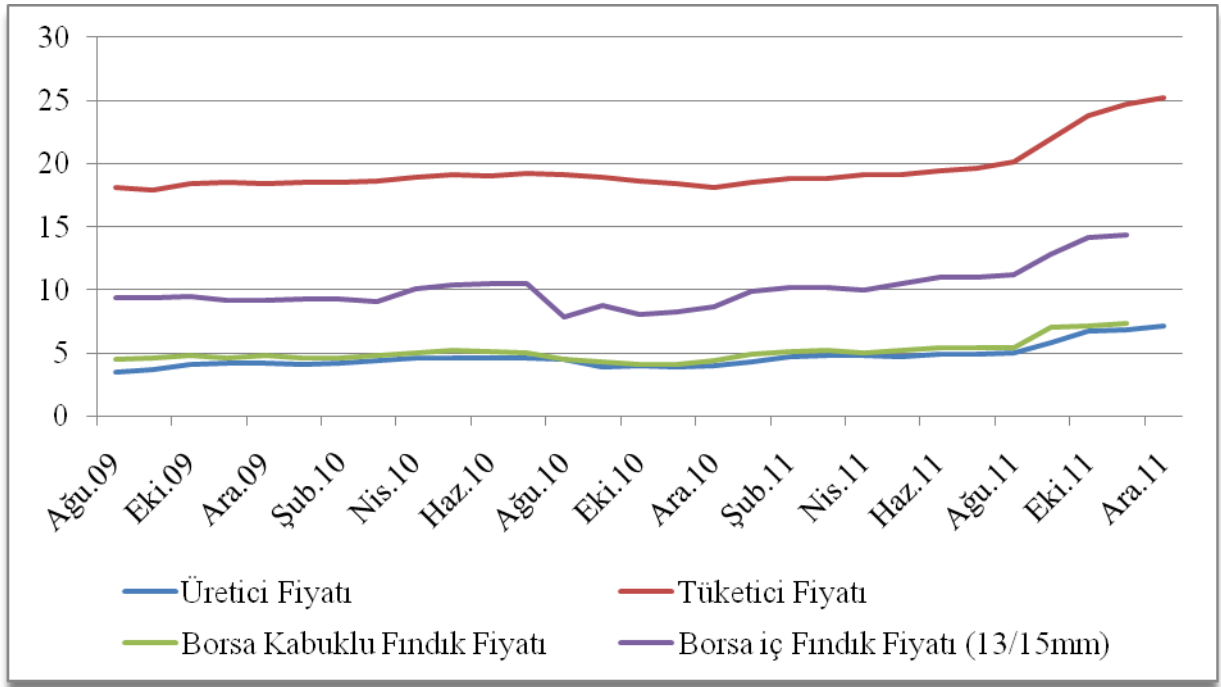
Şekil 15. Türkiye Fındık İhracatının Ülkelere Göre Dağılımı (000 ton, İç Fındık, 2009)
Kaynak: Ek Tablo 12'den hazırlanmıştır.

Türkiye Fındık Fiyatları

Türkiye'nin fındık üretiminde ve ihracatında dünyanın en büyük ülkesi olması sebebiyle fındıkla ilgili olarak üretiminden, ticaretine ve fiyatlarına kadar yaşanan veya yaşanması olası her türlü gelişme dünya piyasalarını da doğrudan etkilemektedir. Bu nedenle üretim ve dış ticaret rakamlarının yanı sıra fındık fiyatlarında kaydedilen değişimlerin izlenmesi de oldukça önemlidir. Fındık fiyatları üretici fiyatları, tüketici fiyatları, borsa fiyatları ve ihracat fiyatları olmak üzere dört başlık altında incelenmiştir. Üretici ve tüketici fiyatlarında Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verileri, borsa fiyatlarında Giresun Ticaret Borsası, ihracat fiyatlarında ise Karadeniz İhracatçılar Birliği verileri kullanılmıştır.

İç piyasalarda görülen fiyat farklılıkları bölgeden bölgeye değişen fındık kalitesinden kaynaklanmaktadır. Örneğin Giresun fındığı daha kaliteli olması nedeniyle diğer bölge fındıklarına göre daha yüksek fiyatlıdır.

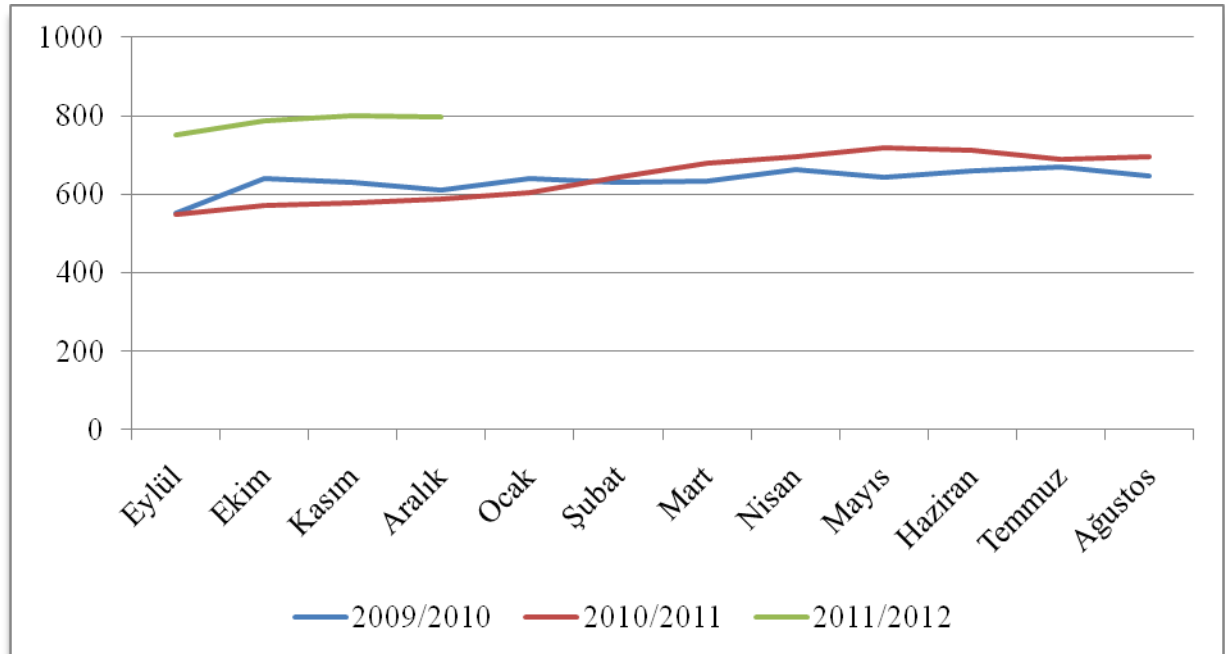
2009/2010 dönemine 3,45 TL/kg'la başlayan üretici fiyatları dönemi temmuz ayı ortalama fiyatı olan 4,65 TL/kg ile tamamlamıştır. 2009/2010 dönemi fındık üretici fiyatı ortalaması 4,42 TL/kg olarak gerçekleşmiştir. Aynı dönem başlangıcında 18,14 TL/kg olan iç fındık tüketici fiyatı ise dönemi 19,20 TL/kg ile kapatmıştır. İç fındık tüketici fiyatı ortalaması 2009/2010 dönemi için 18,61 TL/kg'dır. Borsa fiyatlarında kabuklu tombul fındık ve 13/15 mm iç fındık fiyatları değerlendirilmiştir. Kabuklu fındık fiyatları hazır müstahsil satış (HMS) fiyatları, iç fındık fiyatları ise hazır tacir satış (HTS) fiyatlarıdır. Kabuklu fındığın dönem başlangıç fiyatı 4,50 TL/kg olup dönem sonu fiyatı 5,04 TL/kg'dır. Dönem ortalaması ise 4,80 TL/kg olarak gerçekleşmiştir. 13/15 mm iç fındık fiyatı döneme 9,36 TL/kg ise başlamış ve dönem sonunda 10,50 TL/kg'a ulaşmıştır. Dönem ortalaması ise 9,65 TL/kg olmuştur.

Şekil 16. Türkiye’de Fındık Fiyatları (TL/kg)

Kaynak: Ek Tablo 15’den hazırlanmıştır.

İhracat fiyatları incelendiğinde ise; 2009/2010 döneminde TMO stoklarına rağmen fındık rekoltesinin 500 bin ton olması nedeniyle ihracat fiyatları 630 \$/100kg seviyelerinde gerçekleşmiştir. İhracat fiyatlarında 2009 yılı Ocak ayı itibariyle başlayan artış eğilimi 2009/2010 döneminde de devam etmiştir. Dönem başında (Eylül 2009) ortalama FOB ihrac fiyatı 552 \$/100kg iken sezon sonunda (Ağustos 2010) FOB ihrac fiyatı başlangıç fiyatına oranla %15 artarak 634 \$/100kg olarak kaydedilmiştir.

Şekil 17. Türkiye’de İhracat Sezonu İtibariyle İhrac Fiyatları (\$/100kg, FOB)

Kaynak: Ek Tablo 16’dan hazırlanmıştır.

İç piyasalarda fındık fiyatlarının yükseliyor olması ihraç fiyatlarını da artırmıştır. Bu dönemde üretici fındığını düşük fiyattan satmak yerine yükselme beklentisi nedeniyle elinde tutunca fındık fiyatları da yükselmiştir.

Dünya fındık fiyatlarının belirlenmesinde Türkiye’de oluşan fındık fiyatları etkin rol oynamaktadır. İhraç fiyatlarının yüksek olması durumunda, Türkiye’nin en büyük rakipleri olan İtalya ve İspanya, AB’nin sağladığı destekler ve nakliye avantajlarını kullanarak daha düşük fiyatla satış yaparak stoklarını eritmektedirler. Bu nedenle de devir stokları genelde Türkiye’de oluşmaktadır.

TÜRKİYE'DE TAHMİN VE ÖNGÖRÜ: 2010/2011-2011/2012

Türkiye'de 2009/2010 döneminde 500 bin ton olan toplam fındık üretiminin bir sonraki dönemde %46 oranında artarak 600 bin tona yükseldiği tahmin edilmektedir.

Türkiye'de 2010/2011 döneminde fındık üretiminin %24'ü Ordu, %18'i Sakarya, %14'ü Samsun, %13'ü Düzce, %12'i Giresun, %8'i Trabzon, %4'ü Zonguldak, %2'si Kocaeli, %2 'i Artvin ve %1'i Kastamonu illerinden karşılanmaktadır. Bölgeler itibariyle (IBBS1) incelendiğinde ise ilk sırayı üretimden aldığı %46 pay ile Doğu Karadeniz Bölgesi almaktadır. Doğu Karadeniz Bölgesini %34 ile Doğu Marmara ve %20 ile Batı Karadeniz Bölgeleri izlemektedir (Şekil 7).

Fındık üretiminde beklenen artış ihracata da yansımıştır. Nitekim 2010/2011 döneminde fındık ihracatının yaklaşık olarak 281 bin ton olduğu tahmin edilmektedir. İhracatın 1.371 tonunu kabuklu, 170,9 bin tonunu iç, 43,3 bin tonunu işlenmiş ve 65,8 bin tonunu da ileri derecede işlenmiş fındıklar oluşturmaktadır. Aynı dönemde gerçekleştirilen ihracat değerinin 1,78 milyar \$ olduğu tahmin edilmektedir. 2011 yılı ihracat değerinin ise 1,62 milyar \$ olduğu belirtilmektedir.

2010/2011 döneminde 600 bin ton seviyelerinde gerçekleştiği tahmin edilen fındık rekoltesi ve TMO'nun stok varlığının da etkisi ile kabuklu fındık fiyatları 3,5 TL/kg seviyelerine gerilemiştir.

2011/2012 döneminde ise fındık üretiminin 440 bin ton olacağı öngörülmektedir. Fındık verimi Aralık-Mayıs aylarında ki hava koşullarına bağlı olarak değişim göstermektedir. Söz konusu aylarda yaşanan yüksek sıcaklık ve kuru mevsim koşullarının Samsun, Ordu ve Akçakoca'nın taban arazilerinde verimi oldukça azaltacağı düşünülmektedir. Ayrıca düşük tozlanma ve fındık böceği zararlısı da üretimin azalacağını düşündüren diğer nedenlerdir.

Fındık üretiminde öngörülen azalma ihracata da yansımıştır. Ayrıca TMO başlangıç stoklarının yaklaşık olarak 162 bin ton ile önceki yıllara oranla oldukça düşük olması da piyasaları etkilemiştir. 2011/2012 ihracat döneminin ilk dört ayında yaklaşık olarak 99 bin ton olarak gerçekleşen ihracat bir önceki dönemin ilk dört ayına göre %27 oranında azalmıştır. Bu seyrin dönem boyu devam edeceği ve 2011/2012 fındık ihracatının yaklaşık olarak 210 bin ton dolaylarında olacağı öngörülmektedir.

2011/2012 döneminde hava koşullarının fındık yetiştiriciliği açısından elverişli geçmemesi büyüme dönemi uzun sereli olan tüm meyvelerde de olduğu gibi fındık hasadını geciktirmiştir. Yeni ürünün piyasalara geç girmesi ise fiyatlara yansımıştır. Ağustos-Aralık sonunda üretici fiyatı %42, tüketici fiyatı %25, kabuklu fındık borsa fiyatı %44 ve iç fındık (13/15mm) borsa fiyatı %34 oranında artmıştır. Bu dönemde iç piyasalarda fiyatların daha da artacağı öngörülmektedir.

TÜRKİYE FINDIK POLİTİKALARI

Türkiye fındık sektöründe uygulanmakta olan politikalar, fındık üreticilerine alan bazlı gelir desteği ve alternatif ürün ödemelerinden oluşmaktadır. Türkiye’de fındık dikim alanları 2008 yılına kadar sürekli olarak artmıştır. Bu artış fındık üretimine de yansımış ve zamanla eritilemeyen fındık stoklarının oluşmasına neden olmuştur. Bunun üzerine fındık üretiminin planlanması ve dikim alanlarının belirlenmesi amacıyla “Fındık Üreticilerine Alan Bazlı Gelir Desteği ve Alternatif Ürüne Geçen Üreticilere Telafi Edici Ödeme Yapılmasına Dair Karar” 15 Temmuz 2009 tarih ve 27289 sayılı resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

Bu kararın amacı, ruhsat verilen sahalarda fındık yetiştiriciliği yapan üreticiler ile ruhsatsız alanlarda fındık bahçelerini sökerek alternatif ürüne geçen üreticilerin desteklenmesine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Bu karara göre, 22/11/2001 tarihli ve 2001/3267 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulan “Fındık Alanlarının Tespitine Dair Karar” ile belirlenen ve ruhsat verilen sahalarda fındık yetiştiriciliği yapan ve fındık üretici belgesine sahip, kamu kurum ve kuruluşları hariç gerçek ve tüzel kişilere yılda bir defaya mahsus olmak üzere 2009, 2010 ve 2011 yıllarında her yıl için 150 TL/da alan bazlı gelir desteği ödemesi yapılacaktır.

Ayrıca “Fındık Alanlarının Tespitine Dair Karar”ın 1 inci maddesinde belirtilen il ve ilçelerdeki, 1., 2. ve % 6’ dan daha az eğimli 3. sınıf tarım arazilerinde ve rakımı 750 metrenin üzerindeki ruhsatsız fındık bahçelerini sökerek, alternatif ürüne geçen kamu kurum ve kuruluşları hariç gerçek ve tüzel kişi üreticilere, 2009-2012 yılları arasında sonbahar ve ilkbahar ekim/dikim dönemleri dikkate alınarak telafi edici ödeme yapılacaktır. Böylece tarım için en uygun olan arazide fındık yetiştiriciliğinin engellenmesi, bu alanlarda ihtiyaç olan diğer tarım ürünlerinin üretilmesi öngörülmekte ve ruhsatsız alanlarda üretim gerçekleştiren çiftçiler farklı ürünlere yönlendirilmeye çalışılmaktadır. Buna göre, 2009-2010 döneminde başvuranlara ilk yıl için 300 TL/da, ikinci ve üçüncü yıllar için 150 TL/da olmak üzere 3 yılda toplam 600 TL/da, 2010-2011 döneminde başvuranlara ilk yıl için 300 TL/da, ikinci yıl için 150 TL/da olmak üzere 2 yılda toplam 450 TL/da ve 2011-2012 döneminde başvuranlara 300 TL/da telafi edici ödeme yapılacaktır (<http://rega.basbakanlik.gov.tr/default.aspx>). Ayrıca bu karar ile TMO’nun piyasadan fındık alımı durdurulmuş ve fındık fiyatları serbest piyasa koşullarına bırakılmıştır.

KAYNAKLAR

<http://www.achatort.org>

<http://www.agmrc.org>

<http://www.faostat.fao.org>

<http://www.fas.usda.org>

<http://www.fiskobirlik.gov.tr>

<http://www.gtb.gov.tr>

<http://www.gursoy.com.tr>

<http://www.hazelnuts.org.au>

<http://www.kib.org.tr>

<http://www.midwesthazelnuts.org>

<http://www.tmo.gov.tr>

<http://www.tuik.gov.tr>

“Dünya Fındık Piyasasında Türkiye’nin Rolü”, <http://www.alperfindik.com.tr>

“Fındık”, Yücel Akova, 2005. <http://www.atonet.org.tr/yeni/files/-images/distic/sektorler/findik.pdf>

“Fındık Sektör Araştırması”, Tülay Sobutay, 2006. <http://www.ito.gov.tr/Dokuman/Sektor/1-33pdf>

“Fruit and Tree Nuts Outlook, 2011”, <http://www.usda.gov>

“Italy Tree Nuts, 2011”, <http://www.usda.gov>

“Turkey Tree Nuts Annual, 2010”, <http://www.usda.gov>

EK TABLOLAR**Ek Tablo 1. Dünya Fındık Ekim Alanları (ha)**

ÜLKELER	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Türkiye	368.357	393.000	389.696	392.860	433.920	412.468	421.108	432.439
İtalya	68.113	67.506	67.743	69.685	72.314	71.050	70.100	70.500
Azerbaycan	17.812	17.971	18.228	17.379	19.994	21.577	22.193	22.691
İran	7.763	18.158	19.478	19.500	19.735	20.105	20.466	21.000
İspanya	21.583	20.590	20.343	19.937	16.802	15.411	13.500	13.800
Gürcistan	5.500	4.600	9.000	13.000	12.000	10.000	12.000	15.000
ABD	11.331	11.493	11.453	11.453	11.574	11.493	11.493	11.700
Çin	7.407	6.222	4.741	8.500	9.000	8.804	10.500	10.300
Ara toplam	507.866	539.540	540.682	552.314	595.339	570.908	581.360	597.430
Kırgızistan	1.600	1.614	2.300	3.200	4.500	4.856	4.995	3.500
Fransa	2.426	2.576	2.642	2.953	2.916	3.251	3.572	3.834
Polonya	1.637	1.651	2.638	2.241	3.100	3.131	2.663	3.500
Hırvatistan	420	500	800	900	1.246	1.877	2.000	4.000
Beyaz rusya	1.190	1.113	1.139	1.171	1.616	1.634	1.562	1.600
Özbekistan	1.108	1.114	1.138	1.042	1.206	1.288	1.326	1.300
Tacikistan	826	833	845	806	927	1.000	1.029	800
Rusya	600	588	602	619	854	864	826	800
Yunanistan	1.000	800	749	717	652	650	660	400
Bulgaristan	120	106	255	376	702	700	601	171
Portekiz	627	626	585	527	500	527	527	400
Moldavya	794	733	899	889	967	1.012	400	400
Moğolistan	295	300	297	291	292	320	314	310
Cameroon				100	102	100	100	120
Macaristan	104	111	120	90	88	103	99	161
Kıbrıs	87	87	90	92	85	80	71	19
Sovenya	32	32	32	32	43	43	52	57
Tunus	40	49	51	52	48	49	50	40
Ukrayna	76	30	30	30	30	30	40	20
Romanya		5	12	10	1	5	11	15
Danimarka		6	6	6	6	6	6	6
Ara toplam	12.982	12.874	15.230	16.144	19.881	21.526	20.904	21.053
Dünya	520.848	552.414	555.912	568.458	615.220	592.434	602.264	620.383

Kaynak : [http://www. faostat.fao.org](http://www.faostat.fao.org)

Ek Tablo 2. Dünya Fındık Üretimi (ton)

ÜLKELER	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12
Türkiye	525.000	800.000	550.000	780.000	470.000	570.000	400.000
AB-27	140.000	145.000	128.000	149.000	105.000	105.000	145.000
ABD	25.040	39.010	33.570	29.030	42.640	25.400	37.200
Azerbaycan	35.000	18.000	28.000	20.000	32.000	26.000	35.000
Dünya	725.040	1.002.010	739.570	978.030	649.640	726.400	617.200

Kaynak : <http://www.fas.usda.gov>

Ek Tablo 3. Dünya Fındık Verimi (kg/ha)

ÜLKELER	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Azerbaycan	1.117	306	1.535	1.417	1.374	1.286	1.371	1.287
Beyaz Rusya	1.323	878	1.062	874	651	669	748	750
Bulgaristan	125	189	90	138	24	29	38	47
Kamerun	0	0	0	1.000	980	1.000	1.000	1.000
Çin	1.755	2.250	2.848	1.647	1.667	1.817	1.714	1.893
Hırvatistan	1.190	904	1.023	1.013	995	687	692	833
Kıbrıs	345	460	456	348	471	475	1.613	2.526
Danimarka	0	1.167	1.167	1.167	833	1.167	833	1.667
Fransa	1.529	2.506	1.688	2.060	1.842	1.586	2.471	2.162
Almanya	2.695	1.810	1.821	1.808	1.767	1.870	1.817	1.920
Yunanistan	2.160	3.165	2.402	2.347	2.296	1.677	1.086	3.250
Macaristan	1.221	847	742	756	898	951	697	894
Iran	746	847	918	923	1.151	689	699	1.157
İtalya	1.223	2.124	1.297	2.039	1.773	1.574	1.496	1.328
Kırgızistan	688	554	787	756	720	618	659	660
Moğolistan	1.017	1.113	1.242	1.333	1.589	969	1.156	1.258
Polonya	1.417	1.380	1.160	1.177	1.119	1.097	1.147	1.143
Portekiz	951	802	653	835	800	793	831	750
Moldavya	1.305	1.408	857	699	601	782	750	750
Romanya	0	3.200	1.083	1.000	3.000	1.200	1.000	933
Rusya	1.333	845	1.022	1.212	937	832	976	1.000
Slovenya	2.906	3.000	3.031	2.281	2.674	1.209	4.538	1.737
İspanya	582	1.307	1.132	1.244	960	1.579	778	1.094
Tacikistan	1.211	976	1.075	1.489	1.079	1.010	1.077	1.375
Tunus	1.175	1.061	784	769	833	816	800	1.500
Türkiye	1.303	891	1.360	1.683	1.221	1.941	1.187	1.388
Ukrayna	237	667	433	333	333	667	250	1.000
ABD	3.034	2.960	2.186	3.248	2.900	2.526	3.710	4.436
Özbekistan	903	730	798	937	901	872	828	846
Dünya	1.306	1.114	1.366	1.697	1.325	1.793	1.271	1.432

Kaynak : <http://www.faostat.fao.org>

Ek Tablo 4. Önemli Fındık Üreticisi Ülkelerin Arz-Talep Denge Tabloları (ton)

TÜRKİYE	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12
Başlangıç Stoğu (1 Ağustos)	15.000	80.000	300.000	335.000	525.000	425.000	350.000
Üretim	525.000	800.000	550.000	780.000	470.000	570.000	400.000
İthalat	5.100	4.800	4.100	3.800	1.600	2.000	2.500
Toplam Arz	545.100	884.800	854.100	1.118.800	996.600	997.000	752.500
İhracat	290.000	340.000	300.000	340.000	325.000	350.000	350.000
Tüketim	175.100	244.800	219.100	253.800	246.600	297.000	250.000
Bitiş Stoğu (31 Temmuz)	80.000	300.000	335.000	525.000	425.000	350.000	152.500
Toplam Kullanım	80.000	300.000	335.000	525.000	425.000	350.000	752.500

AB 27	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12
Başlangıç Stoğu (1 Ağustos)	5.800	7.400	14.100	6.700	2.800	3.700	1.900
Üretim	140.000	145.000	128.000	149.000	105.000	100.000	145.000
İthalat	234.800	251.100	221.000	243.100	236.700	240.000	280.000
Toplam Arz	380.600	403.500	363.100	398.800	344.500	343.700	426.900
İhracat	8.200	9.400	16.400	16.000	10.800	10.000	10.000
Tüketim	365.000	380.000	340.000	380.000	330.000	330.000	415.000
Bitiş Stoğu (31 Temmuz)	7.400	14.100	6.700	2.800	3.700	3.700	1.900
Toplam Kullanım	380.600	403.500	363.100	398.800	344.500	343.700	426.900

ABD	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12
Başlangıç Stoğu (1 Ağustos)	2.780	1.440	6.100	4.920	2.300	1.750	2.270
Üretim	25.040	39.010	33.570	29.030	42.640	24.500	37.200
İthalat	12.180	13.640	13.540	10.090	8.560	13.000	9.000
Toplam Arz	40.000	54.090	53.210	44.040	53.500	39.250	48.470
İhracat	31.330	26.490	30.890	24.240	34.250	21.000	30.000
Tüketim	7.230	21.500	17.400	17.500	17.500	17.500	15.470
Bitiş Stoğu (31 Temmuz)	1.440	6.100	4.920	2.300	1.750	750	3.000
Toplam Kullanım	40.000	54.090	53.210	44.040	53.500	39.250	48.470

Kaynak: usda

Ek Tablo 5. Avrupa İç Fındık Fiyatları (Türk Levant Tipi- FOB) (\$/100kg)

Aylar	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Ocak	225	385	830	843	510	780	460	605	630
Şubat	214	375	1.013	795	505	746	450	600	645
Mart	210	374	1.016	760	510	705	470	655	
Nisan	220	405	970	725	545	690	485	664	
Mayıs	222	533	968	630	630	660	540	660	
Haziran	240	545	1.030	505	625	625	547	635	
Temmuz	270	600	1.070	383	640	590	560	640	
Ağustos	300	660	985	420	675	525	505	615	
Eylül	350	665	905	440	710	505	575	530	
Ekim	380	668	870	425	755	470	635	540	
Kasım	375	695	850	437	765	410	630	560	
Aralık	375	710	865	480	760	435	610	600	

Kaynak : www.fiskobirlik.gov.tr

Ek Tablo 6. Türkiye’de Fındık Ağaç Sayısı, Toplu Meyveliklerin Alanı ve Üretimi

YILLAR	Toplu meyveliklerin alanı(dekar)	Üretim(ton)	Meyve veren yaşta ağaç sayısı	Meyve vermeyen yaşta ağaç sayısı	Toplam ağaç sayısı
1991	0	315.000	245.574.000	20.389.000	265.963.000
1992	0	520.000	240.000.000	21.000.000	261.000.000
1993	0	305.000	255.271.000	25.046.000	280.317.000
1994	0	490.000	259.200.000	20.200.000	279.400.000
1995	5.388.730	455.000	271.150.000	21.500.000	292.650.000
1996	5.390.090	446.000	270.295.000	20.390.000	290.685.000
1997	5.380.100	410.000	271.730.000	23.200.000	294.930.000
1998	5.403.220	580.000	273.980.000	17.450.000	291.430.000
1999	5.306.740	530.000	278.900.000	16.350.000	295.250.000
2000	5.495.000	470.000	282.970.000	9.881.000	292.851.000
2001	5.550.000	625.000	285.000.000	12.100.000	297.100.000
2002	5.600.000	600.000	289.000.000	10.876.000	299.876.000
2003	6.000.000	480.000	303.900.000	13.900.000	317.800.000
2004	6.500.000	350.000	325.000.000	20.000.000	345.000.000
2005	6.550.000	530.000	321.500.000	15.215.000	336.715.000
2006	6.662.262	661.000	337.380.483	15.135.382	352.515.865
2007	6.638.174	530.000	357.948.270	19.286.768	377.235.038
2008	6.631.928	800.791	340.285.551	16.803.193	357.088.744
2009	6.428.669	500.000	347.414.378	21.852.143	369.266.521
2010	6.678.649	600.000	356.761.858	11.510.803	368.272.661

Kaynak : www.tuik.gov.tr

Ek Tablo 7. Türkiye’de Bölgelere Göre Fındık Üretimi, Toplu Meyveliklerin Alanı ve Üretim Payı (2010)

BÖLGELER	Toplu meyveliklerin alanı(dekar)	Üretim (ton)	Üretim Payı (%)
Ortadoğu Anadolu	2.700	291	0,049
İstanbul	21.617	1.088	0,181
Batı Marmara	842	203	0,034
Ege	56	20	0,003
Doğu Marmara	1.422.027	201.537	33,590
Akdeniz	732	515	0,086
Ortaanadolu	29	8	0,001
Batıkaradeniz	1.266.155	120.427	20,071
Doğu Karadeniz	3.964.491	275.911	45,985
Toplam	6.678.649	600.000	100,00

Kaynak : TÜİK

Ek Tablo 8. Türkiye’de İllere Göre Fındık Üretimi, Toplu Meyveliklerin Alanı ve Üretim Payı (2010)

İLLER	Toplu meyveliklerin alanı (da)	Üretim (ton)	Üretim Payı (%)
Ordu	2.005.378	141.714	23,619
Sakarya	691.925	108.150	18,025
Samsun	883.410	83.830	13,972
Düzce	626.983	78.902	13,150
Giresun	1.176.390	74.944	12,491
Trabzon	628.089	45.932	7,655
Zonguldak	234.176	26.098	4,350
Kocaeli	84.392	13.473	2,246
Artvin	111.270	10.711	1,785
Kastamonu	74.229	4.311	0,719
Bartın	31.410	2.742	0,457
Tokat	26.280	1.999	0,333
Rize	35.582	1.962	0,327
Sinop	16.650	1.439	0,240
İstanbul	21.617	1.088	0,181
Gümüşhane	7.782	648	0,108
Bursa	7.490	623	0,104
Kahramanmaraş	605	361	0,060
Bolu	11.001	310	0,052
Bitlis	2.700	291	0,049
Balıkesir	270	116	0,019
Isparta	97	89	0,015
Çanakkale	301	52	0,009
Bilecik	196	50	0,008
Diğer	426	165	0,028
Toplam	6.678.649	600.000	100

Kaynak : TÜİK

Ek Tablo 9. Türkiye'nin Kabuklu Fındık İhracat Miktarı ve Değeri

(ton) (000 \$)	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Toplam
2006/2007													
Miktar	161	128	131	18	10	11	11	11	6	5	14	37	544
Değer	350	316	318	50	32	33	38	32	24	21	50	82	1.346
2007/2008													
Miktar	16	35	21	29	4	6	8	4	7	6	56	12	205
Değer	76	147	109	165	19	29	36	15	25	25	189	34	870
2008/2009													
Miktar	228	859	392	81	50	47	7	27	11	17	15	8	1.743
Değer	621	1.959	857	183	108	112	18	77	34	48	45	19	4.081
2009/2010													
Miktar	99	19	55	27	29	140	37	19	6	32	200	32	695
Değer	257	68	195	110	101	476	120	83	22	118	707	98	2.355
2010/2011													
Miktar	140	236	436	293	165	65	84	33	10	14	76	40	1.591
Değer	389	687	1.300	873	521	231	252	123	38	52	234	106	4.807
2011/2012													
Miktar	20	32	24									14	91
Değer	78	154	90									34	357

Kaynak : TÜİK

Ek Tablo 10. Türkiye'nin Kabuksuz Fındık İhracat Miktarı ve Değeri

(ton) (1000 \$)	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Toplam
2006/2007													
Miktar	22.556	23.195	21.981	13.843	12.039	13.540	14.617	8.872	7.161	7.639	3.963	4.238	153.644
Değer	101.644	100.965	98.016	65.235	60.111	71.795	78.993	47.509	39.512	45.444	24.153	19.607	752.984
2007/2008													
Miktar	14.921	21.748	19.587	10.518	9.652	8.488	7.065	7.057	6.026	6.466	3.112	5.512	120.153
Değer	105.248	164.123	153.759	81.831	74.991	66.367	53.734	51.330	42.998	42.941	20.501	36.675	894.497
2008/2009													
Miktar	30.042	24.905	18.782	9.774	9.490	8.932	8.128	7.285	5.975	7.600	6.392	3.292	140.598
Değer	159.992	122.317	82.827	42.565	41.642	38.879	35.070	31.762	28.305	38.496	34.530	18.403	674.788
2009/2010													
Miktar	15.510	21.288	17.697	11.966	8.506	8.717	9.958	9.070	7.809	6.474	7.161	8.440	132.595
Değer	84.313	138.654	115.633	74.053	53.170	54.094	62.626	59.581	50.605	41.369	47.215	49.472	830.785
2010/2011													
Miktar	23.599	26.147	18.575	16.009	12.508	12.655	11.771	10.415	9.951	8.727	8.679	7.580	166.616
Değer	130.678	149.322	106.540	91.598	75.114	80.223	78.511	71.062	70.525	61.358	59.030	45.455	1.019.416
2011/2012													
Miktar	11.770	23.729	16.243									9.557	61.299
Değer	85.232	184.945	128.447									66.010	464.635

Kaynak : TÜİK

Ek Tablo 11 . Türkiye'nin Kabuksuz Fındık İthalat Miktarı ve Değeri

(ton) (1000 \$)	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Toplam
2006/2007													
Miktar	40	75	207	319	201	223	207	256	227	150	117	119	2.141
Değer	242	386	965	1.611	927	1.136	1.023	1.352	1.237	845	641	823	11.188
2007/2008													
Miktar	182	29	119	232	176	174	164	183	255	121	109	107	1.852
Değer	1.160	195	985	1.899	1.343	1.474	1.323	1.569	2.101	1.033	897	673	14.651
2008/2009													
Miktar	100	30	56	278	195	197	264	182	80	28	130	122	1.661
Değer	776	150	299	1.341	973	1.109	1.494	892	426	163	702	903	9.227
2009/2010													
Miktar	29	22	160	106	44	110	75	23	0	24	0	110	703
Değer	162	152	1.073	643	319	674	519	152	0	139	0	551	4.383
2010/2011													
Miktar	6	36	83	87	120	137	191	235	92	92	93	10	1.184
Değer	37	258	523	516	768	917	1.237	1.711	669	708	703	76	8.122
2011/2012													
Miktar	20	43	349									65	478
Değer	142	296	2.520									402	3.359

Kaynak : TÜİK

Ek Tablo 12. Türkiye'nin Ükelere Göre Kabuksuz Fındık İhracat Miktarı ve Değeri

ÜLKELER	2006		2007		2008		2009		2010		2011	
	İhracat miktarı (ton)	İhracat değeri (000 \$)	İhracat miktarı (ton)	İhracat değeri (000 \$)	İhracat miktarı (ton)	İhracat değeri (000 \$)	İhracat miktarı (ton)	İhracat değeri (000 \$)	İhracat miktarı (ton)	İhracat değeri (000 \$)	İhracat miktarı (ton)	İhracat değeri (000 \$)
İtalya	64.715	376.164	47.796	322.974	46.900	256.808	44.892	265.833	37.806	226.288	36.460	269.652
Almanya	25.008	136.577	22.187	141.320	21.463	124.089	20.217	101.623	18.460	105.844	18.645	126.752
Fransa	13.062	80.386	16.840	110.152	9.484	58.331	11.205	64.792	23.829	148.142	22.257	164.666
İsviçre	8.913	54.326	7.709	47.017	7.465	46.739	7.805	39.059	7.228	41.490	7.211	46.448
Belçika	6.788	35.345	4.199	23.939	5.367	30.444	4.942	22.626	5.719	32.729	3.955	24.620
A.B.D.	3.725	20.111	2.979	19.222	3.260	20.183	1.739	8.941	2.799	16.059	2.043	13.135
Rusya	3.666	21.566	5.939	35.630	5.898	36.561	2.866	13.900	4.756	27.891	4.830	30.321
Hollanda	3.657	19.289	3.369	20.916	2.634	15.435	2.473	12.528	2.629	15.412	2.563	16.815
Polonya	3.287	19.211	6.613	43.175	3.401	21.921	4.784	29.248	5.634	34.784	5.030	37.602
İspanya	3.121	16.960	3.273	20.823	3.093	19.466	2.780	14.773	3.991	23.499	2.683	17.668
Yunanistan	2.685	14.218	1.957	13.342	2.472	13.943	1.899	10.031	2.094	11.990	1.523	10.311
Mısır	2.080	10.710	2.337	14.008	2.636	15.441	2.934	14.819	3.883	21.866	1.789	11.297
Ukrayna	1.879	12.060	1.132	6.995	1.533	9.936	1.464	8.016	1.384	8.343	1.118	7.461
Brezilya	1.780	11.992	1.242	7.859	1.413	8.254	1.908	11.605	2.104	13.366	1.905	13.709
Avustralya	1.554	9.788	1.292	8.236	1.396	7.533	1.574	7.805	1.743	9.888	1.547	10.648
İngiltere	1.287	7.424	937	6.370	843	5.443	906	4.863	1.304	7.735	842	5.601
Avusturya	1.054	5.203	1.410	9.005	1.365	8.950	1.484	8.473	2.258	14.188	1.842	13.135
Kanada	878	4.374	1.176	8.362	2.697	13.182	3.319	20.875	6.979	44.448	9.000	68.102
Irak	302	1.320	7	46	733	3.840	701	3.710	1.904	10.904	1.977	12.876
İsrail	564	3.616	842	5.387	1.121	6.617	1.012	4.863	1.293	7.575	1.041	7.020
Sırbistan	847	5.009	602	4.031	540	3.285	416	2.539	1.062	6.320	1.001	6.910
Diğer	6.989	39.264	5.589	36.030	7.870	46.145	6.064	33.344	9.182	54.442	5.919	40.263
Toplam	158.583	909.136	140.117	909.153	134.663	778.965	128.702	710.809	149.604	892.253	136.004	960.458

Kaynak : TÜİK

Ek Tablo 13 . Türkiye'nin Ülkelere Göre Kabuksuz Fındık İthalat Miktarı ve Değeri

ÜLKELER	2006		2007		2008		2009		2010		2011	
	İthalat miktarı (ton)	İthalat değeri (1000\$)	İthalat miktarı (ton)	İthalat değeri (1000\$)	İthalat miktarı (ton)	İthalat değeri (1000\$)	İthalat miktarı (ton)	İthalat değeri (1000\$)	İthalat miktarı (ton)	İthalat değeri (1000\$)	İthalat miktarı (ton)	İthalat değeri (1000\$)
İtalya	1.111	10.398	353	1.789	241	2.026	116	607	48	325	144	993
Almanya	807	5.985	759	4.159	344	2.243	631	3.511	235	1.533	374	2.576
Fransa	135	1.199	261	1.595	218	1.749	96	519	24	136	161	1.229
İsviçre	55	304	60	319	113	693	84	474	22	120	35	241
Belçika	0	0	44	225	20	144	0	0	0	0	0	0
A.B.D.	0	0	0	0	253	2.156	45	247	0	0	16	106
Rusya	0	0	0	0	20	177	0	0	0	0	20	125
Hollanda	64	379	260	2.001	80	604	169	954	0	0	45	306
Polonya	39	212	49	326	39	222	21	114	21	131	210	1.533
İspanya	0,978	9	20	90	0	0	49	297	12	77	16	80
Yunanistan	49	316	72	480	53	330	32	178	20	119	8	63
Mısır	0	0	27	181	0	0	0	0	10	76	0	0
Ukrayna	0	0	4	22	26	212	25	193	57	374	20	109
Avustralya	0	0	59	387	80	435	50	287	16	100	173	1.187
İngiltere	36	295	17	104	41	354	8	57	12	79	26	164
Irak	0	0	0	0	33	231	0	0	0	0	48	348
İsrail	0	0	0	0	10	69	22	81	0	0	0	0
Danimarka	52	395	39	248	43	298	20	107	0	0	31	201
Norveç	0	0	14	71	0	0	0	0	0	0	94	671
Hırvatistan	0	0	0	0	78	631	0	0	0	0	20	142
Toplam	2.349	19.491	2.039	11.994	1.689	12.573	1.368	7.625	477	3.071	1.439	10.072

Kaynak : TÜİK

Ek Tablo 14. Türkiye'nin Ülkelere Göre Kabuklu Fındık İhracat Miktarı ve Değeri

ÜLKELER	2006		2007		2008		2009		2010		2011	
	ihracat miktarı (ton)	ihracat değeri (1000\$)	ihracat miktarı (ton)	ihracat değeri (1000\$)	ihracat miktarı (ton)	ihracat değeri (1000\$)	ihracat miktarı (ton)	ihracat değeri (1000\$)	ihracat miktarı (ton)	ihracat değeri (1000\$)	ihracat miktarı (ton)	ihracat değeri (1000\$)
ABD	11	26	0,998	2	0	0	0	0	0	0	10	36
Avustralya	3	10	0	0	13	50	0	0	6	22	1	4
B.A.E.	7	24	5	23	4	10	19	59	25	81	5	23
Bahreyn	1	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0,75	3
Belçika	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,21	1
Brezilya	58	165	18	64	0	0	33	103	13	43	4	18
Fransa	0	0	2	8	7	18	1	5	4	15	7	33
Güney Afrika	0	0	0	0	0	0	6	20	3	11	4	15
Güney Kore	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	22
Hong Kong	0	0	0	0	0	0	0	0	400	1.239	150	460
Irak	81	181	0	0	942	2.094	48	88	140	448	2	8
İspanya	28	65	4	29	0	0	10	25	26	86	25	99
İtalya	14	29	0	0	16	30	19	35	0,65	3	28	84
Japonya	0,05	0,118	0	0	0	0	0	0	0	0	0,588	3
K.K.Türk.Cu m.	34	89	26	81	37	117	20	62	40	120	30	78
Kuveyt	0,98	2	1	5	0,7	3	0,5	1	1	4	0,77	4
Lübnan	37	130	54	268	71	234	76	256	115	425	85	329
Mısır	75	156	0	0	0	0	16	43	3	10	98	321
Rusya	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	13	47
Suriye	47	117	10	41	147	334	34	89	32	93	23	66
S.Arabistan	0,5	1	0	0	3	9	1	3	0	0	3	10
Tunus	23	61	0	0	25	69	69	226	39	119	25	85
Türkmenistan	0	0	0	0	5	16	1	2	11	37	17	53
Ürdün	42	116	15	46	33	83	8	23	5	17	2	4
Finlandiya	0	0	0	0	0	0	0	0	1	4	0	0

Almanya	1	2	2	12	0	0	2	4	5	25	0	0
Hollanda	0,75	2	0,75	3	0,5	1	0,3	1	0,488	2	0	0
Bosna-Hersek	0	0	0	0	0	0	1	3	0,998	3	0	0
Norveç	13	29	8	30	0	0	7	19	7	20	0	0
Portekiz	6	13	0	0	4	9	0	0	4	13	0	0
Romanya	2	5	0	0	2	6	4	14	0,49	2	0	0
İran	48	107	0	0	297	751	2	5	37	128	0	0
İsviçre	4	11	0	0	0,64	3	0	0	0,251	2	0	0
Fas	0	0	0	0	3	8	0	0	3	9	0	0
Çin	0	0	0	0	0	0	0	0	643	1.880	0	0
Vietnam	26	50	0	0	0	0	0	0	25	74	0	0
Yunanistan	0	0	0	0	0	0	1	4	3	10	0	0
Arnavutluk	0	0	0	0	0	0	0	0	6	13	0	0
Cezayir	26	67	13	55	44	117	20	55	7	22	0	0
İngiltere	0	0	0	0	0	0	1	4	0	0	0	0
Macaristan	0	0	5	22	4	12	4	11	0	0	0	0
Romanya	0	0	6	22	0	0	0	0	0	0	0	0
Şili	0	0	4	13	0	0	0	0	0	0	0	0
Ukrayna	0,98	3	0,99	4	0	0	0	0	0	0	0	0
Yemen	0	0	0,03	0,11	0	0	0	0	0	0	0	0
İsveç	0	0	8	33	0	0	0	0	0	0	0	0
Bulgaristan	0,793	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kazakistan	0,3	0,951	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Özbekistan	0,015	0,113	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Toplam	596	1.478	183	762	1.661	3.977	405	1.171	1.608	4.981	538	1.809

Ek Tablo 15. Türkiye Fındık Üretici, Tüketici ve Borsa Fiyatları (TL/kg)

Yıllar	Üretici fiyatı	Tüketici fiyatı (iç fındık)	Borsa Fiyatı (Tombul Kabuklu)	Borsa Fiyatı (İç fındık 13/15mm)
2005	4,79	23,55	6,18	12,25
2006	4,11	19,25	3,05	7,73
2007	3,68	16,55	4,70	9,13
2008	3,57	17,54	3,50	7,78
2009	3,52	17,61	4,19	9,11
2010	4,28	18,75	5,10	10,24
2011	5,38	20,79	7,15	13,99
2011/1	4,34	18,51	4,95	9,91
2011/2	4,69	18,84	5,10	10,20
2011/3	4,79	18,85	5,18	10,19
2011/4	4,78	19,12	5,01	10,00
2011/5	4,72	19,15	5,21	10,50
2011/6	4,87	19,40	5,39	11,00
2011/7	4,89	19,66	5,40	11,00
2011/8	5,02	20,16	5,39	11,20
2011/9	5,79	21,96	7,04	12,80
2011/10	6,70	23,83	7,09	14,12
2011/11	6,79	24,75	7,39	14,34
2011/12	7,13	25,24	7,78	14,98

Kaynak : TÜİK, Giresun Ticaret Borsası

Ek Tablo 16. Türkiye’de İhracat Sezonu İtibariyle İhraç Fiyatları (\$/100kg, FOB)

Aylar	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12
Eylül	924	460	711	523,25	552	550	752
Ekim	885	443	748	504	640	572	788
Kasım	876	456	786,6	451	629	578	801
Aralık	866	486	780,5	448	612	587	798
Ocak	868	503	789,25	465	641	604	
Şubat	828	522	788,8	453	630	642	
Mart	806	533	773,5	443	634	680	
Nisan	760	536	737,75	455	662	694	
Mayıs	715	570	708,6	499	643	718	
Haziran	609	609	676,5	513	659	713	
Temmuz	453	635	652,5	562	668	690	
Ağustos	443	661	595	573	645	697	
Ortalama	753	535	729	488	635	644	785

Kaynak: KİB

Ek Tablo 17. Türkiye’de İllere Göre Kabuklu Fındık ÇEF Fiyatları (TL/kg)

İLLER	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Türkiye	1,89	2,50	3,97	3,76	3,79	3,78	3,87	4,23
Adana		3,03	3,89	3,81	5,48	4,87		
Amasya	2,80	2,89	5,13	5,02	3,40	3,23		
Antalya	3,46	4,08	4,54	4,31	5,58	5,29	5,23	
Artvin	2,25	3,04	3,58	3,65	4,68	4,16	3,98	3,93
Bilecik	2,04	2,44	3,52	3,86	3,29	3,51	3,49	
Bitlis	2,49	2,99	3,6	4,27	3,48	3,67	4,60	4,94
Bolu	1,94	2,41	3,43	3,74	3,72	3,61	3,79	5,05
Bursa	2,08	2,82	3,93	4,26	3,69	3,34	3,50	6,02
Çanakkale		3,32	3,58	3,66	3,83	3,38		4,75
Elazığ	2,87	3,44	3,6	4,27				
Giresun	2,05	2,81	4,17	3,98	4,07	4,05	4,29	4,75
Gümüşhane	2,38	2,86	4,18	3,96	4,02	3,79	4,23	4,62
Hatay		3,33	4,08	3,98	5,48	5,47	5,58	4,48
Isparta	2,39	2,89	3,76	3,65	5,48	5,09	5,33	4,00
İstanbul	1,94	2,48	3,00	3,67	3,65	3,58	3,72	4,25
Kastamonu	1,94	2,49	3,67	3,2	3,27	3,47	3,46	4,83
Kırklareli		2,20	2,94	2,98	3,29	3,35	3,57	4,02
Kocaeli	1,88	2,09	3,05	3,32	3,26	3,31	3,37	6,20
Kahramanmaraş	2,15	2,50	3,16	3,22	5,67	3,69	5,23	3,75
Mardin	1,25	2,58	3,25	3,13	3,72	3,74		
Ordu	1,92	2,70	3,19	3,27	4,14	4,13	4,27	4,23
Rize	2,30	2,93	4,3	4,06	3,74	3,85	3,98	4,45
Sakarya	1,63	2,56	3,72	3,48	3,94	3,87	4,20	4,06
Samsun	2,38	2,63	3,7	4,07	3,74	3,62	3,76	4,37
Sinop	2,05	2,74	4,16	3,64	3,5	3,44	3,50	4,46
Tekirdağ		2,61	3,96	3,41	3,34		3,46	
Tokat	1,76	2,56	3,76	3,24	3,45	3,17	3,3	3,88
Trabzon	1,71	2,40	3,6	3,31	3,51	3,64	3,57	4,23
Zonguldak	1,95	2,54	3,83	3,4		2,99	3,14	4,12
Bartın	1,85	2,26	3,37	3,02	3,01	2,87	2,89	4,56
Yalova	2,22	2,31	3,30	3,56	3,51	3,45	3,72	6,14
Düzce	1,68	1,97	2,73	3,03	2,94	3,06	3,09	4,09

Kaynak : TÜİK

TEAE Yayın Listesi

- Davran M., Tok N., **Adana İlinde Erkenci Patates Üreten Tarım İşletmelerinin Sosyo-Ekonomik Yapısı ve Toplumsal Cinsiyet Yapılanması**, Yayın No: 189, Nisan 2011, Ankara.
- Gül Yavuz G., **Polatlı İlçesinde Üreticilerin Tarım Sigortası Yaptırmaya Karar Verme Sürecinde Etkili Olan Faktörlerin Analizi**, Yayın No: 188, Mart 2011, Ankara.
- Oğuz C., Kan A., **Konya İli Seydişehir İlçesi Yaylacık Köyünde Bahçe Tarımında Kadınların Rolü ve Etkinliğinin Ölçülmesi**, Yayın No: 187, Mart 2011, Ankara.
- Sivük H., **Konya Ereğli İvriz Sağ Sahil Sulama Birliği'ne Üye Üreticilerin Su Kullanım Davranışları Üzerine Bir Araştırma**, Yayın No: 186, Mart 2011, Ankara.
- Ataseven Y., **Tarımsal Faaliyetlerin İçme Suyu Havzalarındaki Etkilerinin Araştırılması: Ankara İli Örneği**, Yayın No: 185, Mart 2011, Ankara.
- Arısoy H., **Türkiye'nin Avrupa Birliği Buğday Ortak Piyasa Düzenine Uyumunun İç Anadolu Bölgesi Üreticilerine Olası Yansımaları**, Yayın No: 184, Mart 2011, Ankara.
- Zan Sancak A., Aygören E., **Turunçgiller Durum ve Tahmin: 2010/2011** Yayın No: 183, Aralık 2010, Ankara.
- TEAE Personeli, **TEAE Bakış 2010**, Yayın No: 182, Aralık 2010, Ankara
- Taşdan K., Aygören E., Gül Yavuz G., Gülaç Z.N., Yasan Ataseven Z., Yılmaz F., Zan Sancak A., **Ekonomik Göstergelerle Türkiye'de Tarım**, Yayın No: 181, Ağustos 2010, Ankara
- Peker K., Kan A., **Konya'da Yetiştirilen Tarla Ürünlerinde Rekabet Üstünlüklerinin Tespiti**, Yayın No: 180, Temmuz 2010, Ankara
- Taşdan K., Çeliker S.A., Arısoy H., **Akdeniz Bölgesinde Su Ürünleri Avcılığı Yapan İşletmelerin Sosyoekonomik Yapısı**, Yayın No: 179, Temmuz 2010, Ankara
- Ören M.N., Alemdar T., Parlakay O., Yılmaz H., Seçer A., Güngör C., Yaşar B., Gürer B., **Adana İlinde Arıcılık Faaliyetinin Ekonomik Analizi**, Yayın No: 178, Mayıs 2010, Ankara
- Albayrak M., **Yaş Meyve ve Sebze Pazarlama Merkezleri: Toptancı Haller-Pazarlar (Dünya, Avrupa Birliği ve Türkiye'den Örneklerle Yapısı ve İşleyişi)**, Yayın No: 177, Ekim 2009, Ankara
- TEAE., **Ekonomik Göstergelerle Türkiye'de Tarım 2008**, Yayın No: 176, Ağustos 2009, Ankara
- Metin Özcan K., Tatlıdil F., **Review Of Commodity Trading And Challenges To Viable Derivatives Contracts In Turkey**, Yayın No 175, Temmuz 2009, Ankara
- Sayın C., Mencet M.Nisa, Taşcıoğlu Y., **Süt Toplama Merkezlerinin, Gıda Güvenliğini Sağlama ve Sokak Sütçülüğünü Önlemedeki Rollerinin Belirlenmesi: Antalya İli Örneği**, Yayın No 174, Nisan 2009, Ankara
- Çelik Y., **Konya İlinde Havuç Üretimi Yapan Tarım İşletmelerinin Avrupa Birliği Tarımsal Muhasebe Veri Ağı Sistemine Göre Sınıflandırılması ve İşletme Başarı Ölçütlerinin Karşılaştırılması**, Yayın No 173, Nisan 2009, Ankara
- Dellal İ., Berkum S., **Sektörel Analizler: Süt, Domates, Hububat, Kanatlı**, Yayın No 172, Mart 2009, Ankara
- Dellal İ., Berkum S., **Sectoral Analysis: Dairy, Tomato, Cereal, Poultry**, Yayın No 171, Mart 2009, Ankara
- Dellal İ., Keskin G., **Küresel Mali Kriz: Tarım Sektöründe Riskler ve Fırsatlar**, Yayın No 170, Kasım 2008, Ankara
- Yılmaz S., **AB'ye Uyum Sürecinde Türkiye'de Yaş Sebze ve Meyve Toptancı Hallerinin İşleyişinde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri: Antalya İli Toptancı Hali Örneği**, Yayın No 169, Şubat 2008, Ankara
- Çeliker S.A., Korkmaz Ş., Demir A., Gül U., Dönmez D., Özdemir İ., Kalanlar Ş., **Ege Bölgesi Su Ürünleri Avcılığı Yapan İşletmelerin Sosyo-Ekonomik Analizi**, Yayın No: 168, Ocak 2008, Ankara.
- TEAE., **Ekonomik Göstergelerle Türkiye'de Tarım 2007**, Yayın No: 167, Şubat 2008, Ankara
- Can M., **Avrupa Birliği Kırsal Kalkınma Programlarının Türkiye'nin Kırsal Kalkınması Açısından İncelenmesi: SAPARD ve IPARD Örneği**, Yayın No: 166, Aralık 2007, Ankara
- Çınar H., Demir A., Top B., Horne P., **Türkiye Kanatlı Eti Alt Sektör Analizi**, Yayın No: 165, Ağustos 2007, Ankara
- Ege H., Hasdemir M., Yılmaz N., Dönmez D., Belt J., **Türkiye Hububat Alt Sektör Analizi**, Yayın No: 164, Ağustos 2007, Ankara.
- Dellal İ., Özat H., Özudoğru T., **Tarımda Mazot Kullanımı ve Mazot Destekleri**, Yayın No: 163, Eylül 2007, Ankara.

- Keskin G., Nazlı C., Elçi S., Özüdoğru T., Valk O., **Türkiye Domates Alt Sektör Analizi**, Yayın No: 162, Temmuz 2007, Ankara.
- Gül Yavuz G., **Fındık Durum ve Tahmin : 2007/2008**, Yayın No: 161, Ağustos 2007, Ankara.
- Taşdan K., **Mısır Durum ve Tahmin : 2007/2008**, Yayın No: 160, Ağustos 2007, Ankara.
- İçöz Y., Taşdan K., İriboy S., Berkum S., **Türkiye Süt Alt Sektör Analizi**, Yayın No: 159, Temmuz 2007, Ankara.
- Demir A., **Buğday Durum ve Tahmin: 2007/2008**, Yayın No: 158, Temmuz 2007, Ankara.
- Onurlubaş H. E., Kızılaslan H., **Türkiye’ de Bitkisel Yağ Sanayindeki Gelişmeler ve Geleceğe Yönelik Beklentiler.**, Yayın No: 157, Mayıs 2007, Ankara
- Karakaş A., Günler N., **Çay Durum ve Tahmin : 2006/2007**, Yayın No: 156, Mart 2007, Ankara
- Şahinöz A., Çağatay S., Teoman Ö., **Türkiye’de Tarımsal Destekleme Politikası Aracı Olarak Fark Ödeme Sistemi’nin Uygulanabilirliğinin Tartışılması ve Sistemin İktisadi Analizi**, Yayın No: 155, Nisan 2007, Ankara
- Koç B., Gül A., **Türkiye’de Bir Kırsal Kalkınma Modeli Olarak Köyentler ve Köyentlerde Tarımsal İşletmelerin Sosyal ve Ekonomik Analizi**, Yayın No: 154, Mart 2006, Ankara
- TEAE Uzmanları., **AB ve Türkiye’de Tarımda Sektörel Analizler**, Yayın No: 152, Aralık 2006, Ankara
- Dönmez, D., **Pirinç Durum ve Tahmin : 2006/2007**, Yayın No: 151, Kasım 2006, Ankara
- TEAE., **Ekonomik Göstergelerle Türkiye’de Tarım 2006**, Yayın No: 150, Kasım 2006, Ankara
- Çeliker, S.A., Korkmaz, Ş., Dönmez, D., Gül, U., Demir, A., Genç, Y., Kalanlar, Ş., Özdemir, İ., **Karadeniz Bölgesi Su Ürünleri Avcılığının Sosyo-Ekonomik Analizi, (İngilizce)**, Yayın No: 149, Mart 2006, Ankara.
- Özüdoğru, T., **Pamuk Durum ve Tahmin : 2006/2007**, Yayın No: 148, Kasım 2006, Ankara.
- Ege, H., Eken, H., Çakaryıldırım, N., **Arpa Durum ve Tahmin : 2006/2007**, Yayın No: 147, Temmuz 2006, Ankara.
- Hasdemir, M., Karahocagil, P., Hasdemir, M., **Kuru Kayısı Durum ve Tahmin : 2006/2007**, Yayın No: 146, Eylül 2006, Ankara.
- Anaç, H., Dönmez, D., Ege, H., **Buğday Durum ve Tahmin: 2005/2006**, Yayın No: 145, Haziran 2006, Ankara.
- Şahin, Y., **TARİŞ Zeytin ve Zeytinyağı Tarım Satış Koopertiflerinde Devlet Yatırım Yardımları ve Kooperatif-Ortak İlişkileri**, Yayın No: 144, Ocak 2006, Ankara.
- Çeliker, S.A., Korkmaz, Ş., Dönmez, D., Gül, U., Demir, A., Genç, Y., Kalanlar, Ş., Özdemir, İ., **Karadeniz Bölgesi Su Ürünleri Avcılığının Sosyo-Ekonomik Analizi**, Yayın No: 143, Mart 2006, Ankara.
- Tunaliöđlu, R., Karahocagil, P., **Zeytinyağı- Sofralık Zeytin – Prina Yağı Durum Tahmin : 2005/2006**, Yayın No: 142, Mart 2006, Ankara.
- Candemir, M., Deliktaş, E., **TİGEM İşletmelerinde Teknik Etkinlik, Ölçek Etkinliği, Teknik İlerleme, Etkinlikteki Değişme ve Verimlilik Analizi: 1999-2003**, Yayın No: 141, Ocak 2006, Ankara.
- Kekin, G., Çakaryıldırım, N., Dölekoğlu, C.Ö., **Domates ve Domates Salçası Durum ve Tahmin: 2005/2006**, Yayın No: 140, Kasım 2005, Ankara.
- Ataseven, Y., **AB ve Türkiye’de Tütüne Yönelik Politikalar- Karşılaştırmalı Bir Analiz**, Yayın No: 139, Ağustos 2005, Ankara.
- Tunaliöđlu, R., Taşkaya, B., **Fındık-Antep Fıstığı Durum ve Tahmin Raporu: 2005/2006**, Yayın No: 138, Eylül 2005, Ankara.
- Dölekoğlu, C.Ö., Keskin, G., Özdemir, İ., **Yemeklik Kuru Baklagiller Durum ve Tahmin : 2005/2006**, Yayın No: 137, Eylül 2005, Ankara.
- Taşkaya, B., Tunaliöđlu, R., Odabaşı, S., **Yağlı Tohumlar ve Bitkisel Yağlar: 2005/2006**, Yayın No: 136, Eylül 2005, Ankara.
- Anaç, H., Dönmez, D., Dellal, İ., **Buğday Durum ve Tahmin: 2005/2006**, Yayın No: 135, Temmuz 2005, Ankara.
- Oktay, E., Tunaliöđlu, R., **Türk Tarım Politikasının Avrupa Birliği Ortak Tarım Politikasına Uyumunu**, Yayın No: 134, Haziran 2005, Ankara.
- Özüdoğru, T., Çakaryıldırım, N., **Pamuk Durum ve Tahmin: 2005/2006**, Yayın No: 133, Haziran 2005, Ankara.
- İçöz, Y., Demir, A., Çeliker, A., Kalanlar, Ş., Gül, U., **Süt ve Süt Ürünleri Durum ve Tahmin 2004-2005**, Yayın No: 132, Ağustos 2005, Ankara
- İçöz, Y., Demir, A., Çeliker, A., Kalanlar, Ş., Gül, U., **Et ve Et Ürünleri Durum ve Tahmin 2004-2005**, Yayın No: 131, Nisan 2005, Ankara
- Arısoy, H., Oğuz, C., **Tarımsal Araştırma Enstitüleri Tarfından Yeni Geliştirilen Buğday Çeşitlerinin Tarım İşletmelerinde Kullanım Düzeyi ve Geleneksel Çeşitler İle Karşılaştırmalı Ekonomik Analizi-**

- Konya İli Örneği**, Yayın No:130, Mart 2005, Ankara.
- Kızılaslan, N., Kızılaslan, H., **Türkiye’de Kimyasal Gübre Kullanımı ve Tokat İli Artova İlçesinde Kimyasal Gübredeki Uygulamalar, Gübreleme-Çevre İlişkileri**, Yayın No:129, Mart 2005, Ankara.
 - Tunahioğlu, R., Karahocagil, P., **“Zeytinyağı - Sofralık Zeytin ve Pirina Yağı Durum Tahmin:2004/2005”**, Yayın No: 128, Mart 2005, Ankara.
 - Karahocagil, P. Tunahioğlu, R., Çakaryıldırım, N. **“Turunçgiller Durum ve Tahmin 2004-2005”**, Yayın No: 127, Şubat 2005, Ankara
 - Saner, G., Engindeniz, S., Çukur, F., Yücel, B., **İzmir ve Muğla İllerinde Faaliyet Gösteren Arıcılık İşletmelerinin Teknik ve Ekonomik Yapısı İle Sorunları Üzerine Bir Araştırma**, Yayın No:126, Ocak 2005, Ankara.
 - Dölekoğlu,Ö.C., Keskin, G. **Yemeklik Kuru Baklagil Durum ve Tahmin 2004-2005**, Yayın No: 125, Aralık 2004, Ankara.
 - Keskin, G., Dölekoğlu, Ö.C., **Domates ve Domates Salçası Durum ve Tahmin Raporu 2004-2005** Yayın No: 123, Eylül 2004, Ankara
 - Koç, M., **Ege Bölgesinde Çekirdeksiz Kuru Üzüm Fiyatlarında Dalgalanmalar ve Etkileri Üzerine Bir Araştırma**, Yayın No: 122, Haziran 2004, Ankara.
 - Güneş, E., **Tarım İşletmelerinde Kredi Taleplerinin Doğrusal Programlama Yöntemiyle Belirlenmesi “Kırşehir İli Merkez İlçesi Tarım İşletmeleri Araştırması”**, Yayın No: 121, Haziran 2004, Ankara.
 - Özüdoğru, H., **“Köy-Koop Kırklareli Birliğinin Ekonomik Analizi ve Yöneticilerin Kooperatif İşletmelerinin Başarısına Etkilerinin Değerlendirilmesi”** Yayın No: 120, Mayıs 2004, Ankara
 - Şengül, S., **"Türkiye'de Yoksulluk Profili ve Gelir Gruplarına Göre Gıda Talebi"**, Yayın No: 119, Mart 2004, Ankara.
 - Tunahioğlu, R., Karahocagil, P., **"Zeytinyağı ve Sofralık Zeytin Durum Tahmin:2003/2004"**, Yayın No: 118, Mart 2004, Ankara.
 - TEAE Personeli, **"Tea Bakış 2003"**, Yayın No: 117, Ocak 2004, Ankara.
 - İçöz, Y., **"Bursa İli Süt Sığırcılık İşletmelerinde Karlılık ve verimlilik Analizi"**, Yayın No: 116, Mart 2004, Ankara.
 - Özüdoğru, T., **"Pamuk Durum ve Tahmin: 2003/2004"**, Yayın No: 115, Ocak 2004, Ankara.
 - Atıcı, C., **"Türkiye'nin Dış Ticaretinde ve Transfer Politikalarında Değişimin Faktör Bazında Gelir Dağılımı Etkileri: Bir Sosyal Hesaplar Matrisi Denemesi"**, Yayın No: 114, Aralık 2003, Ankara.
 - Yavuz, F., Birinci, A., Peker, K., Atsan, T. **"Türkiye Fındık Sektörü Ekonometrik Modelinin Oluşturulması ve Politik Analizlerde Kullanımı"**, Yayın No: 113, Aralık 2003, Ankara.
 - Tunahioğlu, R., Karahocagil, P., **“Türkiye I. Zeytinyağı ve Sofralık Zeytin Sempozyumu Bildirileri”**, Yayın No: 112, Aralık, 2003 Ankara.
 - Karahocagil, P.,Tunahioğlu, R., Taşkaya, B., Anaç, H., **“Turunçgiller Durum ve Tahmin 2003-2004”**,Yayın No: 111,Kasım 2003, Ankara.
 - Dölekoğlu, T., **Yağlı Tohumlar ve Bitkisel Yağlar Durum ve Tahmin 2003-2004**, Yayın No: 110, Ağustos 2003, Ankara
 - Dölekoğlu, C.Ö., Uysal, F., **Yemeklik Kuru Baklagil Durum ve Tahmin 2003-2004**, Yayın No: 109, Ağustos, 2003 Ankara
 - Keskin, G., Pezikoğlu, F., Gül, U., **Sebze Durum Raporu 2002-Domates**, Yayın No: 108, Temmuz,2003, Ankara
 - Dölekoğlu, T., **Türkiye I. Yağlı Tohumlar, Bitkisel Yağlar ve Teknolojileri Sempozyumu Bildirileri**, Yayın No: 107, Ağustos, 2003
 - Özüdoğru, T., Ertürk,Y.E., 2003, **Türkiye VI. Pamuk ve Tekstil ve Konfeksiyon Sempozyumu Bildirileri**, Yayın No: 106, Ağustos. 2003, Ankara
 - Dölekoğlu, C.Ö., 2003, **Tüketicilerin İşlenmiş Gıda Ürünlerindekalite Tercihleri, Sağlık Riskine Karşı Tutumları ve Besin Bileşimi Konusunda Bilgi Düzeyleri (Adana Örneği)**, Yayın No: 105, Temmuz, Ankara
 - Akbay, A.Ö., 2003, **Türkiye'de Şeker Üretiminin Ekonomik ve Sosyal Karlılığının Değerlendirilmesi**, Yayın No: 104, Temmuz, Ankara
 - Özkan, U., Erkuş, A., 2003, **Bayburt İlinde Sığır Yetiştiriciliğine Yer veren Tarım İşletmelerinin Ekonomik Analizi**, Yayın No: 103, Temmuz, Ankara
 - Demirci, S., **Şeker Kanunundaki Değişiklikle Olası Etkilerin Ekonomik Analizi**, Yayın No: 102, Haziran,Ankara.
 - Tan, S., Dellal, İ., 2003, **Avrupa Birliği’nde Ortak Tarım Politikasının İşleyişi ve Türk Tarımının Uyum Süreci**, Yayın No: 100, Mayıs Ankara.
 - Dellal, İ., Gül, U., Anaç, H., 2003. **Buğday Durum ve Tahmin: 2003/2004, Durum ve Tahmin 2003-2**, Yayın No: 99, Ankara.

- Yeni, R., Dölekoğlu, C.Ö., 2003, **Tarımsal Destekleme Politikasında Süreçler ve Üretici Transferleri**, Yayın No: 98, Nisan, Ankara.
- Karlı, B. 2003, **Gap Alanındaki Tarım Kooperatifleri ve Diğer Çiftçi Örgütlerinin Bölge Kalkınmasındaki Etkinliği**, Yayın No: 97, Mart, Ankara.
- Tunahioğlu, R., Karahocagil, P., Tan, M., **Zeytinyağı ve Sofralık Zeytin Durum ve Tahmin:2003, Durum ve Tahmin:2003-1**,Yayın No:96, Mart, Ankara.
- Gül, A., Akbay, A.Ö., Dölekoğlu, C.Ö., Özel, R., Akbay, C., **Adana İli Kentsel Alanda Ailelerin Ev Dışı Gıda Tüketimlerinin Belirlenmesi**, Yayın No:95, Ocak, Ankara.
- Ertürk, Y.E., Tan, S., **Et ve Et Mamülleri Durum ve Tahmin: 2003, Durum ve Tahmin 2002-6**, Yayın No: 94, Aralık, Ankara.
- Tan, S., Ertürk, Y.E., **Süt ve Süt Mamülleri Durum ve Tahmin: 2003, Durum ve Tahmin 2002-5**, Yayın No: 93, Aralık, Ankara.
- Ertürk, Y.E., Tan, S., **Kümes Hayvanları ve Yumurta Durum ve Tahmin: 2003, Durum ve Tahmin 2002-4**, Yayın No: 92, Aralık, Ankara.
- Ege, H., Karahocagil P., 2002, **Yemlik Tahıllar Durum ve Tahmin: 2002/2003, Durum ve Tahmin 2002-3**, Yayın No: 91, Aralık, Ankara
- Tunahioğlu, R., Gökçe, O., 2002, **Ege Bölgesinde Optimal Zeytin Yayılış Alanlarının Tespitine Yönelik Bir Araştırma**, Yayın No: 90, Aralık, Ankara.
- Özüdoğru, T., 2002, **Pamuk Durum ve Tahmin: 2002/2003, Durum ve Tahmin 2002-2**, Yayın No:89, Ekim, Ankara.
- Karlı, B. 2002, **Gap Alanındaki Tarıma Dayalı Sanayi İşletmelerinin Gelişimi, Sorunları ve Çözüm Yolları**, Yayın No: 88, Eylül, Ankara.
- Özüdoğru, T., Ertürk, E., 2002, **Türkiye V. Pamuk, Tekstil ve Konfeksiyon Sempozyumu Bildiriler**, Yayın No: 87, Ekim, Ankara
- Tan, S., Ertürk, Y.E., **Türkiye’de Süt Tozu Üretimi ve Dünyadaki Rekabet Şansı**, Yayın No: 86, Ekim, Ankara.
- Tan, S., Dellal, İ., 2002, **Kırmızı Et Üretim ve Tüketim Açığını Kapatmak İçin Alternatif Bir Yaklaşım: Hindi Üretimi ve Sözleşmeli Yetiştiricilik Modeli, Proje Raporu 2002-3**. Yayın No: 85, Temmuz, Ankara.
- Dellal, İ., Tunahioğlu, R., 2002, **Buğday Durum ve Tahmin: 2002/2003, Durum ve Tahmin 2002-1**, Yayın No: 84, Ankara.
- Dellal, İ., Keskin, G., Dellal, G., 2002, **Gap Bölgesinde Küçükbaş Hayvan Yetiştiriciliğinin Ekonomik Analizi ve Hayvansal Ürünlerin Pazara Arzı, Proje Raporu 2002-2**. Yayın No: 83, Temmuz, Ankara.
- Ege, H, Karahocagil P., 2001, **Yemlik Tahıllar Durum ve Tahmin: 2001/2002, Durum ve Tahmin 2001-7**, Yayın No: 82, Aralık, Ankara.
- Dellal, G., Eliçin, A., Tekel, N., Dellal, İ., 2002, **Gap Bölgesinde Küçükbaş Hayvan Yetiştiriciliğinin Yapısal Özellikleri, Proje Raporu 2002-1**. Yayın No: 82, Temmuz, Ankara.
- Ertürk, Y.E., Tan, S., **Kümes Hayvanları ve Yumurta Durum ve Tahmin: 2002, Durum ve Tahmin 2001-6**, Yayın No: 81, Kasım, Ankara.
- Ertürk, Y.E., Tan, S., **Et ve Et Mamülleri Durum ve Tahmin: 2002, Durum ve Tahmin 2001-5**, Yayın No: 80, Kasım, Ankara.
- Tan, S., Ertürk, Y.E., **Süt ve Süt Mamülleri Durum ve Tahmin: 2002, Durum ve Tahmin 2001-4**, Yayın No: 79, Kasım, Ankara.
- Özüdoğru, T., Tatlıdil, H., 2001, **“Bu Toprağın Sesi” Televizyon Programının Polatlı İlçesinde Çiftçi Davranışlarına Etkileri Üzerine Bir Araştırma, Proje Raporu**. Yayın No: 78, Aralık, Ankara.
- Akyıl, N., Özüdoğru, T., 2001, **Yeni Gelişmeler Işığında Pamuk Sektörü, Iv. Türkiye Pamuk, Tekstil ve Konfeksiyon Sempozyumu Bildirileri**, Yayın No: 77, Aralık, Ankara.
- Karahocagil, P., 2001, **Yeter Gelirli İşletme Büyüklüğü: Literatür İncelemesi, Proje Raporu 2001-24**, Yayın No:76, Ekim, Ankara.
- Dellal, İ., 2001, **Buğday Durum ve Tahmin: 2001/2002, Durum ve Tahmin 2001-3**, Yayın No: 74, Eylül, Ankara.
- Dölekoğlu, T., 2001, **Yağlı Tohumlar ve Bitkisel Yağlar Durum ve Tahmin: 2001/2002, Durum ve Tahmin 2001-2**, Yayın No:73, Ağustos, Ankara.
- Tan, S., 2001, **Türkiye’de Sütçülük Sektöründe Bölgeler Arası Yapısal Değişimin Spatial Denge Modeli İle Analizi, Proje Raporu 2001-22**, Yayın No: 72, Ağustos, Ankara.
- Abay, C., Sayan, S., Miran, B., Bayaner, A., 2001, **Türkiye’deki Tarımsal Destek Harcamalarının Enflasyon Üzerine Etkilerinin Ekonometrik Analizi, Proje Raporu 2001-21**, Yayın No:71, Haziran, Ankara.
- Sarımeşeli, M., Tatlıdil, F., 2001, **Doğrudan Gelir Desteği ve Kayıt Sistemi Pilot Uygulaması ve Orman**

- İçi Köyler Açısından Değerlendirilmesi, Proje Raporu 2001-20**, Yayın No:70, Nisan, Ankara
- Saraçoğlu, B., Aydoğuş, O., Köse, N., İşgören, D., 2001, **Türkiye’de Su Ürünleri Sektörü: Üretim, Talep ve Pazarlama, Proje Raporu 2001- 19**, Yayın No:69, Nisan, Ankara.
 - Çakmak, E., Kasnakoğlu, H.,2001, **Tarım Sektöründe Türkiye ve Avrupa Birliği Etkileşimi, Proje Raporu 2001-18** , Yayın No:68, Nisan, Ankara.
 - Demirci, S., 2001, **Şeker Fabrikalarının Performans Analizi ve Toplam Faktör verimliliklerinin Ölçümü: Dea ve Malmquist İndeks Yaklaşımı, Proje Raporu 2001-17**, Yayın No:67, Nisan, Ankara.
 - Zaim, O., Bayaner, A., Kandemir, M.U., 2001, **Tarımda İller ve Bölgeler Düzeyinde Üretkenlik ve Etkinlik: Farklar ve Nedenler, Proje Raporu 2001-16**, Yayın No:66, Nisan, Ankara.
 - TEAE Personeli Türkiye’de Bazı Bölgeler İçin Önemli Ürünlerde Girdi Kullanımı ve Üretim Maliyetleri, 2001, **Proje Raporu 2001-14**, Yayın No:64, Nisan, Ankara.
 - Koç, A., Tanrıvermiş, H., Budak, F., Gündoğmuş, E., İnan, H., Kubaş, A., Özkan, B., 2001, **Türkiye Tarımında Kimyasal İlaç Kullanımı: Etkinsizlik, Sorunlar ve Alternatif Düzenlemelerin Etkileri, Proje Raporu 2001-13**, Yayın No:63, Nisan, Ankara.
 - Işıklı, E., Koç, A., Miran, B., Akyıl, N., Abay, C., Güler, S., Günden, C., 2001, **Türkiye’de Tütünde Arz Kontrolü ve Ekonomik Etkileri, Proje Raporu 2001-12**, Yayın No:62, Nisan, Ankara.
 - Binici, T., Koç, A., Bayaner, A., 2001, **Üretici Risk Davranışları ve Etkileyen Sosyo-Ekonomik Faktörler: Adana Aşağı Seyhan Ovası Örneği (İngilizce), Çalışma Raporu 2001-1**, Yayın No:61, Nisan, Ankara.
 - Akdemir, Ş., Binici, T., Şengül, H., Vd. 2001, **Bölge Bazlı Tarım Sigortasının Türkiye’de Seçilmiş Bölgeler İçin Potansiyel Sigorta Talebinin ve Talebinin Karşılabilirliğinin Belirlenmesi, Proje Raporu 2001-11**, Yayın No:60, Nisan, Ankara.
 - Alpay, S., Yalçın, İ., Dölekoğlu, T., 2001, **Avrupa Birliği Kalite ve Sağlık Standartlarının Türk Gıda Sanayi Sektörü Rekabet Gücü Üzerine Etkisi, Proje Raporu 2001-10**, Yayın No:59, Nisan, Ankara
 - Özüdoğru, T., Akyıl, N.,2001, **Pamuk Durum ve Tahmin:2001/2002, Durum ve Tahmin 2001-1**, Yayın No:58, Eylül, Ankara.
 - Bayaner, A., Koç, A., Tanrıvermiş, H., Gündoğmuş, E., Ören, N., Özkan, B., 2001, **Doğrudan Gelir Desteği Pilot Uygulamasının İzleme ve Değerlendirilmesi**, Proje Raporu 2001-9, Yayın No:57, Mart, Ankara
 - Ediz, D., İntişah, A.Ş., Özlü, R., 2001, **Doğrudan Gelir Desteği Pilot Uygulaması (Türkçe ve İngilizce), Proje Raporu 2001-8**, Yayın No:56, Mart, Ankara.
 - Yavuz, F., Aksoy, Ş., Tan, S., Dağdemir, V., Keskin, A., 2001, **Türkiye’de Süt Pazarlama Sisteminin İyileştirilmesi İçin Kurumsal Yapılanma İhtiyacı Üzerine Bir Araştırma, Proje Raporu 2001-7**, Yayın No:55, Mart, Ankara.
 - Koç, A., Uzunlu, V., Bayaner, A., 2001, **Türkiye Tarımsal Ürün Projeksiyonları 2000-2009, Proje Raporu 2001-6**, Yayın No:54, Şubat, Ankara.
 - Koç, A., Bayaner, A., Tan, S., Ertürk, Y.E., Fuller, F., 2001, **Türkiye’de Destekleme Politikaları ve Programlarının Hayvancılık Sektörünün Gelişmesi Üzerine Etkisi (İngilizce), Proje Raporu 2001-5**, Yayın No:53, Ocak, Ankara.
 - Ertürk, Y.E., 2001, **Ankara İli Kızılcahamam İlçesinde Köy-Tür’e Bağlı Olarak Faaliyet Gösteren Broiler İşletmelerinin Ekonomik Analizi, Proje Raporu 2001-4**, Yayın No:52, Ocak, Ankara.
 - Akgüngör, S., Barbaros, F., Kumral, N., 2001, **Türkiye’de Meyve ve Sebze İşleme Sanayinin Avrupa Birliği Piyasasında Sürdürülebilir Rekabet Gücü Açısından Değerlendirilmesi, Proje Raporu 2001-3**, Yayın No: 51, Ocak, Ankara.
 - Özcan, Y.Z., 2001, **Türkiye’de Fındık, Çay, Şeker Pancarı ve Tütün Tarımında Hızlı Kırsal Değerlendirme (İngilizce), Proje Raporu 2001-2**, Yayın No: 50, Ocak, Ankara.
 - Şengül, H., Koç, A., Akyıl, N., Bayaner, A., Fuller, F., 2001, **Türkiye’de Pamuk Pazarı: Gelecekteki Talebi Etkileyen Faktörlerin Değerlendirilmesi, Proje Raporu 2001-1**, Yayın No: 49, Ocak, Ankara.
 - Dellal, İ., Ege, H., 2000, **Yemlik Tahıllar Durum ve Tahmin: 2000/2001, Durum ve Tahmin 2000-2**, Yayın No: 48, Aralık, Ankara.
 - Akyıl, N., 2000, **Pamuk Endüstrisinde Pazar Merkezli Bilgi Akışı, Türkiye İu. Pamuk, Tekstil ve Konfeksiyon Sempozyumu Bildiriler Tartışmalar**, Yayın No: 47, Ekim, Ankara.
 - Tan, S., Ertürk, Y.E., 2000, **Türkiye’de Hayvancılık Sektörü: Üretici, Sanayici ve Politika Yapıcılar Açısından Sektörün Değerlendirilmesi, Türkiye I. Besi ve Süt Hayvancılığı Sempozyumu Bildirileri**, Yayın No: 46, Temmuz, Ankara.
 - Sarımeşeli, M., Aydoğuş, O., 2000, **Dünya Fındık Piyasasının Ekonomik Analizi ve Türkiye İçin Optimum Politikaların Saptanması, Proje Raporu 2000-6**, Yayın No: 45, Temmuz, Ankara.
 - Ege, H., Dellal, İ., 2000, **Buğday Durum ve Tahmin: 2000/2001, Durum ve Tahmin 2000-1**, Yayın No: 44, Temmuz, Ankara.

- Dellal, İ., 2000, **Antalya İlinde Kıl Keçisi Yetiştiriciliğine Yer veren Tarım İşletmelerinin Ekonomik Analizi ve Planlanması, Proje Raporu 2000-5**, Yayın No: 43, Haziran, Ankara.
- Tanrıvermiş, H., 2000, **Orta Sakarya Havzası'nda Domates Üretiminde Tarımsal İlaç Kullanımının Ekonomik Analizi**, Yayın No: 42, Mayıs, Ankara.
- Tanrıvermiş, H., Gündoğmuş, E., Ceyhan, V., Fidan, H., Özüdoğru, H., 2000, **Türkiye'de Özelleştirme Uygulamalarının Tarım Kesimine Etkilerinin Değerlendirilmesi, Proje Raporu 2000-3**, Yayın No:41, Mayıs, Ankara.
- Demirci, S., 2000, **Doğrudan Gelir Sistemi ve Uygulamalar: Literatür İncelemesi, Proje Raporu 2000-1**, Yayın No: 40, Mayıs, Ankara.
- Saraçoğlu, B., Köse, N., 2000, **Bazı Gıda Sanayilerinin Uluslararası Rekabet Gücü: Makarna, Bisküvi ve Un Sanayi, Proje Raporu 2000-2**, Yayın No: 39 , Mayıs, Ankara.
- Tan, S., Şener, B., Aytüre, S., 1999, **Feoga ve Türkiye'de Uygulanabilirliği, Çalışma Raporu 1999-3**, Yayın No: 38, Aralık, Ankara.
- Kırıl, T., Kasnakoğlu, H., 1999, **Tarımsal Ürünler İçin Maliyet Hesaplama Metodolojisi ve veri Tabanı Rehberi, Proje Raporu 1999-13**, Yayın No: 37, Aralık, Ankara.
- Demirci, S., 1999, **Destekleme Alımı ve Fark Ödeme Sisteminin Refah ve Dağılım Etkilerinin İncelenmesi, Proje Raporu 1999-12**, Yayın No: 36, Aralık, Ankara.
- Brooks, J., Tanyeri, A., 1999, **Tarımsal Politika Reformu: Sosyal Hesap Matriksi Yaklaşımı (İngilizce), Proje Raporu 1999-11**, Yayın No: 35, Aralık, Ankara.
- Çakmak, E.H., Akder, H., 1999, **Dünya Ticaret Örgütü-Tarım Anlaşması'nın Yeni Görüşme Dönemi ve Türkiye: Olanaklar, Kısıtlar ve Stratejiler, Proje Raporu 1999-10**, Yayın No:34, Aralık, Ankara.
- Akyıl, N., 1999, **Pamuk Durum ve Tahmin: 1999/2000, Durum ve Tahmin 1999-8**, Yayın No: 33, Aralık, Ankara.
- Özçelik, A., Tanrıvermiş, H., Gündoğmuş, E., Furtan, A.,1999, **Türkiye'de Sulama İşletmeciliğinin Geliştirilmesi Yönünden Şebekelerin Birlik ve Kooperatiflere Devri İle Su Fiyatlandırma Yöntemlerinin İyileştirilmesi Olanakları, Proje Raporu 1999-9**, Yayın No: 32, Kasım, Ankara.
- Koç, A., Beghin, J., Fuller, F., Aksoy, Ş., Dölekoğlu, T., Şener, A., 1999, **Türkiye'de Yağlı Tohumlar Pazarı: Uluslararası Fiyatlar ve Alternatif Politikaların Arz, Talep ve İkame Ürünler Üzerine Etkileri (Türkçe ve İngilizce), Proje Raporu 1999-8**, Yayın No: 31, Eylül, Ankara.
- Bayaner, A., Bozkurt, H., 1999, **Türk Tarımında Bilim ve Araştırma Politikaları (İngilizce)**, Yayın No: 30, Ekim, Ankara.
- Ege, H., 1999, **Yemlik Tahıllar Durum ve Tahmin: 1999/2000, Durum ve Tahmin 1999-7**, Yayın No: 29, Eylül, Ankara.
- Ertürk, Y.E., Tan, S., 1999, **Et ve Et Mamülleri Durum ve Tahmin: 1999, Durum ve Tahmin 1999-6**, Yayın No: 28, Ağustos, Ankara.
- Akyıl, N., Bayaner, A., 1999, **Pamukta Tarım ve Sanayi Entegrasyonu, Türkiye İ. Pamuk, Tekstil ve Konfeksiyon Sempozyumu Bildirileri**, Yayın No: 27, Ağustos, Ankara.
- Tan, S., Ertürk, Y.E., 1999, **Süt ve Süt Mamülleri Durum ve Tahmin: 1999, Durum ve Tahmin 1999-5**, Yayın No: 26, Ağustos, Ankara.
- Şener, A., Koç, A.,1999, **Türkiye'de Kimyasal Gübre Talebi, Çalışma Raporu 1999-2**, Yayın No: 25, Ağustos, Ankara.
- Aydoğuş, O., Ege, H., Köse, N., 1999, **Buğday Durum ve Tahmin: 1999/2000, Durum ve Tahmin 1999-4**, Yayın No: 24, Haziran, Ankara.
- Bayaner, A., 1999, **Çorum İlinde Yumurta Tavukçuluğunun Ekonomik Analizi, Proje Raporu 1999-7** Yayın No: 23, Haziran, Ankara.
- Çakmak, E., Kasnakoğlu, H., Akder, H., 1999, **Türk Tarımında Destekleme Alımları ve Pazar Girişi Etkileri: Tarımsal Sektör Modeli Analizi, (İngilizce), Proje Raporu 1999-6** Yayın No: 22, Mayıs, Ankara.
- Furtan, W.H., Güzel, A., Karagiannis, G., Bayaner, A., 1999, **Türkiye'de Tarımsal Araştırmaların Getirisi ve Tarımsal verimlilik (İngilizce), Proje Raporu 1999-5**, Yayın No: 21, Mayıs, Ankara.
- Bayaner, A., Uzunlu, V., 1999, **Türk Baklagil Pazarlama Politikalarının Dünya Ticaretine Etkileri, Çalışma Raporu 1999-1**, Yayın No: 20, Nisan, Ankara.
- Ege, H., Ertürk, Y.E., 1999, **Yemlik Tahıllar Tahmin: 1998/99, Tahmin 1999-3**, Yayın No: 19, Mart, Ankara.
- Aksoy, Ş., Şener, A., 1999, **Yağlı Tohumlar ve Bitkisel Yağlar Durum ve Tahmin: 1997/98, Durum ve Tahmin 1999-2**, Yayın No: 18, Mart, Ankara.
- Yurdakul, O., V.D., 1999, **Türkiye'de Hayvansal Ürünler Arzı ve Yem Talebi: Mevcut Durumun Değerlendirilmesi ve Alternatif Politika Senaryoları (Türkçe ve İngilizce), Proje Raporu 1999-4**, Yayın No: 17, Mart, Ankara.

- Akyıl, N., 1999, **Pamuk Tahmin: 1998/99, Tahmin 1999-1**, Yayın No: 16, Mart, Ankara.
- Akgüngör, S., Miran, B., Abay, C.F., Olhan, E., Nergis, N.K., 1999, **İstanbul, Ankara, ve İzmir İllerinde Tüketicilerin Çevre Dostu Ürünlere Yönelik Potansiyel Talebinin Tahminlenmesi, Proje Raporu 1999-3**, Yayın No: 15, Şubat, Ankara.
- Özçelik, A., Turan, A., Tanrıvermiş, H., 1999, **Türkiye’de Tarımın Pazara Entegrasyonunda Sözleşmeli Tarım ve Bu Modelin Sürdürülebilir Kaynak Kullanımı İle Üretici Geliri Üzerine Etkileri, Proje Raporu 1999-2**, Yayın No: 14, Şubat, Ankara.
- Schmitz, A., Çakmak, E., Schmitz T. And R. Gray, 1999, **Türk Tarımında Devlet Eliyle Ticaret (Türkçe ve İngilizce), Proje Raporu 1999-1**, Yayın No: 13 Şubat, Ankara.
- Bayaner, A., Nevruz, G., Akyıl, N., 1998, **I. Türkiye Pamuk, Tekstil ve Konfeksiyon Sempozyumu: Bildiriler, Tartışmalar**, Yayın No: 12, Ekim, Ankara.
- Aydoğuş, O., Nevruz, G., 1998, **I. Türkiye Buğday Sempozyumu: Bildiriler, Tartışmalar**, Yayın No: 11, Temmuz, Ankara.
- Yıldırım, T., Furtan, W.H., Güzel, A., 1998, **Türkiye Buğday Politikasının Teorik ve Uygulamalı Analizi, Çalışma Raporu 1998-4**, Mayıs, Ankara.
- Çakmak, E.H., Kasnaoğlu, H., Yıldırım, T., 1998, **Fark Ödeme Sisteminin Ekonomik Analizi, Çalışma Raporu 1998-3**, Nisan, Ankara.
- Bayaner, A., 1998, **Türkiye Makarnalık Buğday Sektörü ve Uluslararası Pazardaki Rekabet Gücü, Çalışma Raporu 1998-2**, Yayın No: 8, Nisan, Ankara.
- Fisunoğlu, M., Pınar M., Aydoğuş, O., 1998, **Türkiye'nin Orta ve Doğu Avrupa Ülkeleri ve Rusya Federasyonu İle Tarımsal Ticaret Olanakları, Çalışma Raporu 1998-1**, Mart, Ankara.
- Aydoğuş, O., Ege, H., Ertürk, Y.E., 1998, **Buğday Tahmin: 1998/99, Tahmin 1998-5**, Aralık, Ankara.
- Akyıl, N., Ertürk, Y.E., 1998, **Pamuk Durum ve Tahmin: 1998/99, Durum ve Tahmin 1998-4**, Eylül, Ankara.
- Ege, H., Ertürk, Y.E., 1998, **Yemlik Tahıllar Durum ve Tahmin: 1998/99, Durum ve Tahmin 1998-3**, Temmuz, Ankara.
- Aydoğuş, O., Ege, H., Ertürk, Y.E., 1998, **Buğday Tahmin: 1998/99, Tahmin 1998-2**, Temmuz, Ankara.
- Pınar, M., Akyıl, N., Er S., Ertürk, Y.E., 1998, **Pamuk Durum ve Tahmin: 1997/98, Durum ve Tahmin 1998-1**, Ocak, Ankara.
- Aydoğuş, O., Ege, H., Ertürk Y.E., Zöğ, N.P., 1997, **Buğday Durum ve Tahmin: 1997/98, Durum ve Tahmin 1997-1**, Aralık, Ankara

